

AANMERKLYKE REYS

van

RALPH FITCH,

Koopman te Londen,

Gedaan van Anno 1583 tot 1591.

Na ORMUS, GOA, CAMBAYA, BACOLA, CHONDERI, PEGU, JAMAHAY in SIAM, en weer na PEGU: van daar na MALACCA, CEYLON, COCHIN, en de geheele Kust van

OOST-INDIEN.

Nu aldereerst uyt het Engelsch vertaald.

Met schoone Figueren, en een volkomen Register.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER AA, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

AANMERKLYKE REYS van RALPH FITCH,

Koopman te Londen,

Gedaan van Anno 1583 tot 1591.

na *Ormus*, *Goa*, *Cambaya*, *Bacola*, *Chondery*, *Pegu*, *Jamahay* in *Siam*, en weer na *Pegu*, van daar na *Malacca*, *Ceylon*, *Cochin*, en de geheele Kust van

OOST-INDIEN.

Ralph Fitch vaard van Londen.

IN 't Jaar onses Heeren 1583 was ik Ralph Fitch van Londen, Koopman, begeerigh de Landen van Oost-Indien te sien. Ik had Johan Newberie Koopman (die reeds tot Ormus geweest was), William Leedes, Juwelier, en James Storie, Schilder, tot mijn makkers. Wy wierden voornamentlijk uytgerust door den aghtbaren Heer Edward Osborne, Ridder, en Mr. Richard Staper, beyde Burgers en Kooplieden van Londen. Wy gingen dan t'scheep in een Schip van Londen, de Tyger genaamd, daar wy onse reys

Komt tot Tripoli.

meede deeden na Tripoli in Syrien. Hier van daan namen wy onse togt na Aleppo, daar wy met een Reys-geselschap (Caravan) in de tijd van seven dagen aanquamen.

En van daar tot Aleppo, en Birra,

Tot Aleppo goed geselschap gevonden hebbende, reysden wy voort na Birra, welke reys men met Kameelen doed in derdehalven dagh.

daar hy een Vaartuyg moest kopen; reden waarom.

Birra is een kleyne Stad, daar de Rivier Euphrates voorby loopt, en heeft overvloed van levens-middelen. Hier koghten wy een Vaartuygh, en huerden een Schipper, of Schuyte-voerder, om ons te brengen tot Babilon; maar die Schuyt is niet meer als voor eene reys goed, alsoo de stroom soo sterk afloopt, dat men met deselve niet weder kan te rug keeren.

Vaart daar mede tot Felugia.

Met die Schuyt word men gebraght tot Felugia, en daar verkooptmense weder, dogh voor weynigh geld; want 't geen u, by voorbeeld, vijftig tot Birra kost, verkooptmen hier voor seven of aght. Van Birra tot Felugia is een reys van sesthien dagen, dogh het is niet raadsaam, dat een Schuyt deese

Onderwegen moet voor Rovers gewaakt,

reys doed; want indien deselve reddeloos wierd, of aan stukken raakte, men soude vry wat te doen vinden, om sijne Goederen uyt de handen der Arabiers, die geduerigh daar ontrent op den Roof loopen, te houden, en men moet selfs des nagts, als de Schuyten aan Land leggen, goede wagt houden, alsoo de Arabiers op den Roof levende, wel aan Boord komen swemmen, en 't geen hen behaaghd genomen hebbende, Landwaarts in vlugten; waar tegens seer goed is, sig met Roers te voorsien, door

en Tol betaalt worden voor Aborises Soonen.

dien sy daar ongemeen bevreesd voor sijn. Onderwegen moet men op eenige Plaatsen vertollen, voor elke Kameels-lading met eenige Rosijnen en Seep, en een deel Medines (een soort van geld): welke Tol getrokken word van de Soonen van Aborise, die

Van Felugia quam hy op eenen dag tot Babilon.

Heer over de Arabiers, en over dat geheele woeste Land is, en eenige Dorpen aan de kant van deese Rivier heeft. Felugia is maar een kleyn Dorpje. Hier ontscheeptmen sijne Goederen, en reysdmen na Babilon op eenen dagh.

Babilon word beschreven.

Babilon is wel geen heel groote, maar een volkrijke Stad. Hier word van vreemde grooten Koophandel gedreven, alsoo het op de wegh na Persien, Turkyen, en Arabien legd, en hier van daan veele Caravanen na die en andere Gewesten gaan. Hier is een groote voorraad van levens-middelen, die uyt Armenien den Tigris af derwaards gebraght worden. Tot dien eynde heghten sy eenige Geyten-vellen met wind opgevuld aan malkander, beleggen

Vlotten op Geyten-vellen uyt Armenien, brengen de Waren na Babilon.

deselve met Plankken, en leggen daar op de Waren, die sy te Water na Babilon willen afvoeren. De Huyden, soo dra de Vraght aan Land is, worden geopend, en met Kameelen weder te rugh gebragt, om sigh daar meer van te bedienen.

Welk onder den Turk staat.

In oude tijden was Babilon onder het Koninghrijk van Persien, maar thans staat het onder den Turk. Aan de overzijde der Rivier leghd een seer schoon Dorp, en daar

Een Schip-brug.

van daan gaat men over een lange Schip-brugh na de Stad. Als nu eenigh Vaartuygh de Rivier op of af komt, laten sy eenige Schuyten van de Brugh sakken, op dat'er de Scheepen konnen door varen.

De Toorn van Babel waar die staat,

De Thoorn van Babel staat seven Mijlen van de Stad, na de kant van Arabien, dight by de Rivier Tigris, maar is aan alle kanten afgevallen, waar door se sigh thans, het fatsoen van een Thoorn verlooren hebbende, vertoond als een kleyne Bergh.

hoe sig vertoont, en hoe gebouwd was.

Sy was gemaakt van Tichel-steenen, die in de Son gedrooghd waren, tusschen Riet en Bladeren van Palmbomen waren gelegd. Men siet'er geen openingh om binnen deselve te komen. Sy staat op een groote Vlakte tusschen de Rivieren de Euphrates en Tigris.

Kookend Peek komt uyt de grond op.

Twee dagen reysens van Babilon by den Euphrat, aan een Plaats, Ait genaamd, sietmen een vreemde saak. Daar is een openingh, uyt welke geduerigh kookend Pek met vuyle stinkende rook opgeworpen word, welk sigh dan in een groot Veld, dat'er vol van is, verspreyd. Dit is, seggen de

Waar toe gebruykt

Mooren, de Mond van de Hel. De Inwooners van dat Land, om dat sy de ruymte van dit Pek hebben, by hen Darrek genoemd, bepekken daar mede de buytenzijde van hunne Vaartuygen, twee of drie duym dik, soo datse wel ter degen waterdight sijn.

Hy komt tot Balsora

Als'er overvloed van water in de Rivier Tigris is, kan men van Babilon tot Balsora in aght of negen dagen met de stroom afvaren: maar met laag water heeft men meer tijd van doen.

Arabische Rovers hier ontrent.

Dit Balsora was by ouds onder het Gebied van de Arabiers, maar thans staat het onder den Turk. Echter sijn'er noch sommige Arabiers op eenige Eylanden in den Euphrates, die de Turk niet kan bedwingen.

Derselver levenswijs.

Deese leven alle op den Roof, en hebben geen vaste woonplaats, maar vertrekken geduerigh met hunne Kameelen, Geyten, Paarden, Vrouwen en Kinderen, en alsoo met al 't geen sy hebben, van de eene Plaats na de andere. Sy dragen wijde blauwe Rokken; de Vrouwen sijn in de Neus en Ooren, en om de Beenen geringhd, met goudene en silvere Ringen.

Beschrijving van den Handel tot Balsora.

Deese Stad leyd niet ver van de Golf van Persien, en is een Stad van grooten Handel met Speceryen en Drogisteryen, die'er van Ormus gebraght worden. Hier is seer veel Weyt, Rys en Dadels, die hier rondom wassen, waar mede sy Babilon en het geheele Land, als ook Ormus, en de Kusten van Indien konnen voorsien.

Onnoosele Vaartuygen.

Van Balsora voeren wy de Persiaansche Golf af na Ormus met een Schip, welkers Planken aan mal-

kander gehegt / of met Cayro, een ſoort van draat of touw / welk men van de baſt der Cocos bomen maakt / genaayd / en tuſſchen de voegen met een ſoort van riet of plat ſtroo beſet waren / welk dan de reden is / dat deſelve veel lek ſijn. In het varen hadden wy Perſien doorgaans aan de linker-hand / en aan de regter-hand de Kuſt van Arabien, daar wy dan voor by verſcheydene Eylanden voeren / onder andere ook het vermaarde Eyland Baharim, daar de beſte Paarlen die rond ſijn / en Orient genoemd worden / van daar komen.

Baharim, daar de beſte Paarlen geviſt werden.

Hy komt tot Ormus.

Is een onvrugtbaar Eyland, en word uyt Perſien geſpijſd.

Ormus is een Eyland van 25 of 30 Mijlen in den omtrek / en het ſchraalſte dat'er in de Weereld is. Want niets groeyd daar als Sout / en ſy moeten Water / Hout / Eetwaren / en alles wat hen noodigh is / hebben uyt Perſien, welk daar ontrent twaalf Mijlen van daan leghd / ſeer vrughtbaar is / en alle ſoort van levens-middelen voor Ormus uytlevert. De Portugyſen hebben hier / te weten / Anno 1583 / een Fort dight aan de Zee-kant / waar in een Kapiteyn uyt naam van den Koningh van Portugal Commandeerd / met een redelijk getal Soldaten / die ten deele op het Fort / en ten deelen in de Stad leggen. In deeſe Stad ſijn Kooplieden van alle Natien / en byſonder veele Mooren en Heydenen. Groote Koophandel word hier gedreven met allerley ſoort van Specerijen / Drogiſtery / Zijde / Zijde-ſtoffen / ſchoone Perſiaanſche Tapijten; met Paarlen / die hier van Baharim komen / en beter als alle andere ſijn; en Perſiaanſche Paarden / die na alle de Gewesten van Indien verſonden worden. Sy hebben een Moor tot hun Koningh / die echter van de Portugyſen gekoren en geregeerd word. De Vrouwen ſchikken ſigh hier wonderlijk op / want ſy hebben in hare neuſen / ooren / nek / armen / en beenen / verſcheyden ringen met Juweelen beſet / en byſonder noch een langhwerpige plaat van goud aan de zijde van haar neus / en goudene of ſilvere klompen aan hare ooren hangen / waar door dan deſelve ſoo wijd worden / datmen wel drie vingeren teffens daar in ſteken kan. Wy waren niet langh hier geweeſt / of wy wierden gevangen geſet / en door den Gouverneur van het Fort / Don Matthias de Albuquerque, van een gedeelte onſer Goederen beroofd. Voorts deed hy ons den 11 October 't Scheep gaan / om na Goa aan den Onder-Koningh / thans ſijnde Don Franciſco de Maſcarenhas, geſonden te worden. Het Schip quam den Gouverneur toe / en was met 124

Een Portugeeſch Fort aldaar.

Deſſelfs Koophandel.

Een Moors Koning.

Dragt der Vrouwen alhier.

Fitch word hier gevangen geſet met ſijne Makkers, en worden na Goa gevoerd.

(mogelijk twintigh / ſegd Purchas) Paarden bebragt. Alle Koopmanſchappen / die tot Goa met een Schip / daar Paarden in ſijn / gebraght worden / ſijn tot Goa Tolvry / doch voor de Paarden moet betaald worden; maar in een ander Schip overkomende / moet'er aght ten honderd van gegeven worden.

En komen onderwegen tot Diu.

De Kuſt van Sindi voorby ſijnde / quamen wy op den 5 November by de eerſte Stad in Indien, genaamd Diu, leggende in het Rijk van Cambaya, op een Eyland. Het is de ſterkſte Plaats die de Portugyſen in deeſe Geweſten hebben. De Stad ſelfs is niet groot / maar wel voorſien met Koopmanſchappen; want hier worden veele groote Scheepen met allerley Waren bebraght na de Straat van Mecca, na Ormus, en elders heen. Deeſe Scheepen komen ten deele Mooren, en ten deele Chriſtenen toe. Maar de Mooren mogen niet vertrekken / als met een Portugyſch Paspoort.

Welk beſchreven word,

gelijk ook

Cambaietta is de Hoofdſtad van dit Landſchap / die groot en ſeer volkrijk / ook voor een Heydenſche Stad wel gebouwd is / maar indien'er een Hongersnood ſoude ontſtaan / ſouden de Menſchen hier hunne Kinderen om een kleynigheyd verkopen.

Cambaietta.

De laatſte Koningh van Cambaya was Sultan Bada, die in de Belegeringh van Diu omquam. Niet langh daar na wierd de Stad ingenomen van den Grooten Mogol, Koningh van Agra en Delli, welke Plaatſen veertigh dagen reyſens van Cambaya leggen. De Vrouwen hebben hier om hare armen een meenighte yvoore Ringen / daar ſy ſoo op verſlingerd ſijn / datſe liever haar eeten als deeſe Braſſeletten miſſen ſouden.

Vrouwen met yvore ringen.

Van Diu quamen wy tot Daman, de tweede Stad der Portugyſen, in het Landſchap van Cambaya, veertigh mijlen van Diu. Hier is geen Handel als van Koorn en Rijs. Sy hebben veele Dorpen onder hen / die ſy in Vreedens-tijd ongeſtoord beſitten / maar ſoo'er Oorlogh is / is'er de vyand meeſter van.

Komen tot Daman,

Van Daman voeren wy voorby Basaim, en vervolgens voorby Tana, in welke Plaatsen weynigh andere Handel / als met Koorn en Rijs omgaat.

en vervolgens tot Chaul,

Den 10 November quamen wy te Chaul, dat op het vaste Land is / en uyt twee Steeden bestaat / de eene behorende aan de Portugysen, en de andere aan de Mooren. De Portugysche Stad leghd naast de Zee; is met een Wal omringhd / en commandeerd over de Baay.

welk beschreven word.

Die van de Mooren leghd wat binnenwaards / en word geregeerd van een Moors Koning / Xa-Maluco genaamd. Hier word een groote Koophandel gedreven met allerley Specerijen / Zyde / Zyde-stoffen / Sandel-hout / Elephants-tanden / Chineesch Werk / en Suyker / die van de Noot Gagara gemaakt word.

Cocos-boom leverd alles uyt,

De Boom daar de Noot aan wast / word de Palm- of Kocos-boom genoemd / de voordeeligste Boom die'er in de Weereld is. Sy draagd altijd vrugten / en leverd Wijn / Oly / Suyker / Asijn / Touw en Koolen uyt.

en op wat wijse.

Van de Bladeren maakt men de Daken voor de Huysen / Zeylen voor de Scheepen / en Matten om op te sitten of te leggen. Van de Takken maken sy hunne Huysen / en Besems / om mede te veegen. Van de Stam maken sy Scheepen. De Wijn halen sy uyt het bovenste van den Boom / op deese wijs. Sy maken een opening in een Tak / en binden daar een aarde Pot aan vast / die sy alle morgen en avond ledig maken. Dit Nat gieten sy op eenige drooge Rosijnen / en laten het soo distilleeren / 't welk binnen korten tijd seer sterke Wijn word.

Koeyen worden daar geëerd.

Hier komen veele Scheepen uyt alle Gewesten van Indien, als ook van Ormus en Mecca. Hier sijn veele Mooren en Heydenen; deese laatste hebben een vreemde manier van doen onder hen. Sy eeren een Koe / en agten 't een loffelijke saak / de Huysen met Koe-drek te smeeren.

Sy besmeeren de Huysen met Koe-drek.

Sy willen niets dat leeft dooden / selfs niet een Luys / alsoo sy yets te dooden sonde rekenen. Sy eeten geen vleesch / maar wortelen / Rijs en Melk.

Willen niet, dat leefd dooden.

Als een Man sterft / word de Vrouw met hem verbrand; maar indien sy dat weygerd / word haar het hayr afgeschooren / en sy van niemand meer geaght.

Dooden, en de Vrouwen met de Mans verbrand, en waarom.

Sy geven voor reden / van hare dooden niet te begraven / dat uyt de lighamen veele wormen en andere ongedierten groeyen / die dan / als de lighamen verteert sijn / geen voedsel souden hebben / 't welk een sonde soude sijn / en daarom is het / dat sy de dooden verbranden. In Cambaya willen sy insgelijks geen Schepsels dooden / noch yets hebben dat gedood is.

Gasthuysen voor Beesten.

Men heeft'er selfs Gasthuysen voor Honden / Katten en Vogelen / die eenig gebrek hebben / en men geeft de Mieren de kost.

Goa word beschreven.

Goa is de voornaamste Stad der Portugysen in Indien, daar de Onder-Koningh sijn Hof houd. Sy leghd op een Eyland / dat ontrent 25 of 30 Mijlen groot is. Het is een seer sterke Stad / en voor een Indische vry fraay. Het geheele Eyland is vol Thuynen en Boomgaarden / en op het selve sijn Cocosbomen / en eenige Dorpen. Hier sijn veele Kooplieden van allerley Natien. De Vloot / die Jaarlijks uyt Portugal komt / en uyt vier / vijf / of ses groote Scheepen bestaat / komt hier eerst aan / welk gemeenlijk is in September, en blijft hier veertigh of vijftigh dagen / waar na sy vertrekken na Cochin, om Peper voor Portugal te laden / doch meenigmaal blijft'er een tot Goa, om daar bevraght te worden / en de overige gaan / gelijk geseghd is / na Cochin, 't welk honderd mijlen van Goa Zuydwaards legd.

Bisapor, de Hoofdstad van Hidalcan.

Goa leghd in 't Land van Hidalcan, welk ses of seven dagen reysens Landwaards in leghd / daar Bisapor, of Visapor, de Hoofdstad van is.

Hier word Fitch gevangen,

Den 20 November tot Goa gekomen sijnde / wierden wy ten eersten gevangen geset / en van de Justitie ondersoght / en na een Paspoort gevraaghd. Men beschuldigden ons van Spionnen te sijn / doch konden het niet bewijsen.

en op borgtogt ontslagen,

Echter bleven wy tot den 22 December gevangen / wanneer wy op vrye voeten gesteld wierden; mids dat wy voor twee duysend Ducaten borgh stelden / dat wy niet souden uyt de Stad gaan. Dit had Vader Stevens, een Engelsch Jesuit, en een ander Religieus, een vriend van hem / voor ons verkregen. Onse Borgh was Andreas Taborer, dien wy twee duysend een honderd en vijftigh Ducaten telden / en echter wilde hy geduerigh noch al meer hebben. Dit bewoogh ons / by den Vice-Roy en het Gerecht te versoeken / dat wy ons geld mogten weder hebben / door dien sy het ontrent vijf Maanden in hunne handen hadden gehad / sonder datmen eenigh bewijs tot ons nadeel had weten in te brengen. Doch de Vice-Roy antwoorde ons met vry scharpe woorden / dat wy eerlangh beeter souden getoetst worden / en hy noch wat anders tegens ons had.

en op nieuws bedreygd.

Hier op beslooten wy ten eersten liever onse vryheyd te soeken / dan langer in prijkel te sijn / om daar voor ons geheele leven als Slaven te moeten blijven; want hier wierd reeds van gemompeld: en namen op den 5 April 1585 in den morgenstond de vlugt.

Sy ontvlugten het.

Over de Rivier geset sijnde / gingen wy twee dagen te voet / doch in geduerige vrees van aghterhaald te worden; te meer / om dat wy geen wegh wisten / en niemand vertrouwende / geen weghwijser by ons hadden. De eerste Stad daar wy aanquamen / was Bellargan, daar een grooten Handel met Diamanten, Rubijnen, Saphyren, en verscheydene andere Eedele Gesteenten gedreven word.

En komen tot Bellargan,

Hier van daan quamen wy tot Bisapor, een groote Stad / daar de Koningh sijn Hof houd; daar veele Heydenen, en die alle groote Afgoden Dienaars / sijn.

en van daar tot Bisapor.

Hunne Afgods-beelden staan in de Bosschen / die sy de naam van Pagoden geven / en hebben de gedaante / sommige van een Koe / andere van een Meerkat / andere van een Buffel / en sommige van een Pauw / en andere wederom van een Duyvel.

Heydensche Afgoden-dienaars en Beelden.

Hier sijn seer veel Elephanten / die in den Oorlogh gebruykt worden. Men heeft hier veel Goud en Silver / en Huysen van Steen / fraay en hoogh opgebouwd.

Golconda, daar ontrent de Diamanten gevonden worden.

Hier van daan quamen wy tot Golconda, daar Cutup de Lashach Koningh is. Hier en in 't Rijk van Hidalcan, en in de Landstreek des Koninghs van Decan, worden de Diamanten van het Oude Water gevonden. Het is een vry groote en schoone Stad / met fraaye Huysen van Tighel-steenen en Hout gebouwd. Hier is schoon varsch Water; overvloed van allerley vrughten en gewassen.

Beschrijving van die Stad.

De Mannen en Vrouwen hebben tot haar kleedingh een Kleedje / gebonden om haar middel / sonder ander toestel. Het was hier vry heet / doch de Winter begint'er in 't laatste van May.

Masulipatan.

In deese Gewesten / doch aght dagen hier van daan / na de Golf van Bengala, is de Haven Masulipatan, werwaarts uyt Indien, Pegu, en Sumatra veele Scheepen / rijkelijk geladen met Peper / Foely / en andere Specerijen en Koopmanschappen / komen. Het Land is'er seer goed en vrughtbaar.

Servidore.

Hier van daan reysden wy na Servidore, een schoone Landstreek / waar van de Koningh de Brood-Koningh genoemd word. De Huysen sijn'er alle met Leem gebouwd en gedekt; hier sijn veele Mooren en Heydenen, doch men merkt'er niet veel Godsdienst.

Hy komt te Bellapore.

Hier van daan vertrok ik na Bellapore, en van daar na Barrampore, of Brampore, in het Landschap van Zelabdim Echebar. Hier hadmen silver-geld / dat rond en redelijk dik was; elk stukje was twintigh stuyvers waard / en van seer goed silver.

Barrampore.

Dit Land is ongemeen groot en seer volkrijk.

Die Landstreek word beschreven.

In de Winter-maanden / te weeten / Junius, Julius, en Augustus, kan men / om het hooge water / de straaten en gemeene weegen niet gebruyken / als te Paard. De Huysen sijn hier met Leem gebouwd en gedekt; overvloed is hier van Cottoenen / en gebloemde Cottoene Rokken / gelijk ook van allerley Koorn en Rijs.

Huwelijken van Kinderen van 8 of 10 jaren.

Wy sagen in verscheyden Steeden en Dorpen van dit Land / als wy het doorreysden / Jongens van aght of thien jaren / met Meysjens van vijf of ses jaren trouwen / 't welk dus toeging: Sy saten beyde op een Paard / dat kostlijk opgeschikt was / en wierden dus onder een groot geluyt van Fluyten en andere Speeltuygen door de Stad of Plaats omgevoerd; weder t'huys komende / wierd'er een Maaltijd met Rijs en Fruyt gehouden / tot in de na-nagt gedanst / en daar mede was het Houwlijks-feest ten eynde; doch sy leggen niet by malkanderen voor dat se thien jaren oud sijn.

Waarom soo vroeg.

Sy trouwen hunne Kinderen soo jongh uyt / na hun seggen / om dat daar de Man ge-

gestorven sijnde / de Vrouw met hem / volgens order / moet begraven worden; en op dat dus de getrouwde Soon in plaats van een Vader voor het opvoeden der andere Kinderen soude sorgen. Immers 't quam hier op uyt / dat sy hunne Soonen niet sonder Wijven / en de Dochters niet sonder Mannen wilden nalaten.

Mandoway, een groote en sterke Stad.

Hier van daan quamen wy tot Mandoway, of Mandoa, een seer sterke Stad / die van Zelabdim Echebar twaalf Jaren langh is belegerd geweest / eerst konde gewonnen worden. Sy legd op een seer groote hooge Rots / gelijk wel hunne meeste Sterkten / en was van een seer grooten omtrek. Vervolgens quamen wy tot Ugini en Serringe, daar wy den Ambassadeur van Zelabdim Echebar met een groot gevolgh van Menschen / Elephanten / en Kameelen vonden. Hier wierd grooten Handel met Cottoen en Cottoene Stoffen gedreven; en men heeft'er overvloed van allerley drooge Waren.

Ugini en Serringe.

Hy komt tot Agra, welk beschreven word.

Hier van daan quamen wy over verscheydene Rivieren/die door den regen soodanig opgeswollen waren/dat wy door deselve niet gaan konden/maar dikmaals ons leven met swemmen behouden moesten / tot aan Agra, een seer groote en volkrijke Stad / hebbende Huysen van Steen / ruyme en schoone Straaten/en voorby de Stad een schoone Rivier/die in deGolf van Bengale uytstroomd. Hier is een schoon en sterk Kasteel / met een seer schoone Gragt rondom; men heeft hier meenighte van Mooren en Heydenen. De Koningh is Zelabdim Echebar, die doorgaans genoemd word de Groote Mogor, of Mogol. Hier van daan reysden wy na Fatepore, alwaar de Koningh sijn Hof houd. Deese Stad is grooter als Agra, maar de Huysen en Straaten sijn'er soo fraay niet. De Inwooners sijn ten deelen Mooren, en ten deelen Heydenen. De Koningh heeft / gelijk sy waarschijnlijk verhaalden / in Agra en Fatepore duysend Elephanten / dertigh duysend Paarden / veerthien honderd tamme Harten / en aght honderd By-wijven; als ook sulken meenigte van Tygers / Bossen/ Buffels / Hanen en Valken / dat het een wonder om te sien is. Hy houd een groot Hof / welk by hen Derrican genaamd word. Agra en Fatepore sijn twee groote Steeden / elk grooter als Londen, en beyde vol volk. Fatepore leghd twaalf mijlen van Agra. Die geheele weg over sijn allerley eetwaren en levensmiddelen te koop in sulken overvloed / als of men geduerigh in een Stad was / en alom soo veel Menschen / als of men op een Markt was. Men heeft hier veel nette Karren / sommige uytgehouwen en verguld / met twee Raders/die van twee kleyne Stieren / niet veel grooter als onse Doggen in Engelland, getrokken worden / op welke twee of drie Menschen sitten konnen. Deese Stieren loopen met dese Karren soo sterk als een Paard; en deese Karren sijn met Zijde / of seer fijn Linnen overdekt / en men bediend sigh hier van / als van de Koetsen in Engelland. Hier is een grooten toevloed van Kooplieden uyt Persien en Indien, en word een grooten Koophandel gedreven met Zijde / Linnen / en Edele Gesteenten / bysonder met Rubynen, Diamanten, en Paarlen. De Koningh heeft een Kleed aan / dat gelijk als een Hemd is / en is aan de eene zijde met een band opgebonden / en op sijn Hoofd een linnen Tulleband / die veeltijds met geel of rood gecouleurd is. In sijn Vertrek magh niemand komen / als de gesneedene / die op sijne Vrouwen passen.

En van daar tot Fatepore, daar de groote Mogol sijn Hof houd.

Desselfs praght.

Agra en Fatepore, grooter als Londen.

Onderwegen is alles te koop.

Nette Karren van Stieren getrocken.

Koophandel aldaar.

Des Mogols kleeding.

Wy bleven tot den 28 September 1585 alle drie tot Fatepore; maar op dien dagh nam Mr. Johan Newberie de Reys aan na Lahor, om van daar door Persien te gaan na Aleppo, of Constantinopolen; soo als het hem best soude voorkomen / en raade my / om na Bengale en Pegu te gaan / met belofte / om / indien het God believde / met een Schip uyt Engelland my binnen twee Jaren tot Bengale te komen vinden. William Leedes de Juwelier bleef hier in dienst van den Koningh Zelabdim Echebar, die hem seer wel handelde / want hy gaf hem een Huys / vijf Slaven / een Paard / en dagelijks vijf S. S. aan geld.

Fitchs Geselschap verlaat hem.

Ik reysde van Agra na Satagam in Bengale, met een Geselschap van 180 Vaartuygen / geladen met Sout / Opium, Loot / Behangsels / Tafelkleeden/ en verscheyde andere Koopmanschappen / de Rivier Jemena af. Hier sijn de voornaamste Kooplieden Mooren en Heydenen. In die Gewesten gebruykt men vreemde Ceremonien. De Bramines, hunne

Fitch vaard na Satagam.

Vreemde pleghtig-

Priesters/komen aan de waterkant / hebbende een band / die met groote pleghtigheden is gemaakt / om hun hals; steken beyde de handen te gelijk in 't water / doch halen d'een voor / d'ander na daar uyt; hebbende gemelde band met bey de handen in het water ingedompelt. Hoe koud het is / wassen sy sigh dus met kout of warm water. Deese Heydenen eeten geen vlees / en dooden geen levendigh Schepsel. Sy gebruyken geen andere spijs en drank als Rijs / Boter / Melk / en Aardvrughten. Naakt doen sy hun Gebed in 't water / en kooken hun spijs / en eeten deselve insgelijks naakt. Als sy boete / of pœnitentie doen / gaan sy plat op de aarde nederleggen / en opstaande / loopen sy dertigh of veertigh maal rondom. Sy heffen hunne handen op na de Son / en kussen de aarde met uytgestrekte armen en beenen. T'elkens als sy op de aarde gaan leggen / maken sy met de vinger een teken in de grond / daar by sy dan weeten / wanneer hun devotie voldaan is. Deese Bramines maken alle morgen met een geele stoffe / die sy daar toe hebben / een teken aan hunne voorhoofden / ooren en keel. Ook sijn'er eenige oude Mannen / die met een doos vol geele stof de Straten op en neder gaan / en elk een die hen te gemoed komt / daar uyt aan sijn hoofd en nek een teken

heden der Bramines.

Levens-wijs der Heydenen.

en bysondere plegtigheden.

maken. De Vrouwen komen met thien / twintigh / of dertigh na de waterkant al singende / daar sy haar selven wassen; en na veele pleghtigheden een teken op hare voorhoofden en aangesighten maken / waar na sy al singende weder vertrekken. De Doghters trouwen hier op haar thiende Jaar / en wel vroeger. De Mannen hebben seven Vrouwen; het is een snood volk / slimmer als de Jooden. Als sy elkander groeten / heffen sy hunne handen op na het hoofd / en seggen / Rame, Rame.

Van Agra quam ik tot Prague, daar de Rivier Jemena in de groote Rivier Ganges loopt / en sijn naam verliest. De Rivier Ganges komt uyt het Noordwesten / en loopt Oostwaards aan in de Golf van Bengale. In dese Landstreek sijn veele Tygers / Patrijsen / Tortelduyven / en verscheyden andere Vogels. Hier sijn veele Bedelaars / by hen genoemd Schesche, die naakt gaan / daar men groote agting voor heeft. Ik heb'er een gesien / die een Monster onder de andere was; hy was geheel naakt / had een seer langen baard / en bedekte sijn schamelheyd met het hayr van sijn hoofd. Aan sommige vingers had hy nagels twee duymen langh die hy noyt wilde afsnijden; ook wilde hy niet spreken / maar had aght of thien andere by hem / die het woord

Prague.

De Rivier Ganges.

Misselijke vertooning van een Bedelaar.

voor hem deeden. Als yemand yets tot hem seyde / leyde hy sijn hand op de borst / boogh sigh / doch sprak niets; selfs wilde hy den Koningh geen antwoord geven.

Van Prague voeren wy de Rivier Ganges, die hier zeer breed is / af. Hier is een meenighte van allerley Visschen / en veele wilde Swanen / Gansen / Kranen / en ander Gevogelte. Het Land is seer vrughtbaar en volkrijk. De Mannen scheeren meest alle hunne baarden glad af / maar hebben langh hayr; edog / sommige sijn op het hoofd insgelijks kaal geschooren / uytgenomen dat sy een ronde kroon boven op hun hoofd hebben. In deese Rivier sijn veele Eylanden / en het water daar van is heel soet en aangenaam.

Dus quamen wy tot Bannaras, een groote Stad / daar veel Cottoen / en Shashes voor de Mooren gemaakt word. Hier woonen niet als Heydenen, die

't Water in de Ganges seer soet.

Bannaras, een groote Stad,

de grootste Afgoden-dienaars sijn / die ik oyt gesien heb. Uyt ver-afgelegene Gewesten komen selfs Heydenen herwaards in een Beevaart / of Pelgrimagie. Langhs de waterkant sijn seer veel fraaye Huysen / in welke alle / of de meeste der selve / steene of houte Afgods-beelden / doch van een leelijke en mismaakte gestalte / sijn. Sommige der selve sijn gelijk als Leeuwen / Luypaarden / en Meerkatten / andere hebben de gedaante van Mannen en Vrouwen; sommige gelijken wel een Pauw / en andere den Duyvel / hebbende vier armen en vier handen. Sy sitten met de beenen kruyslings over malkander / en hebben de eene dit / en de ander yets anders in de hand. Als nu de dagh aanbreekt / of wel vroeger / komen soo Mans als Vrouws-persoonen uyt de Stad herwaarts / om sigh in de Ganges te wasschen / daar dan verscheyde oude Luyden op een daar toe geordineerde plaats sitten bidden / die de aan-

bewoond van Heydenen.

Beevaard herwaards gedaan van alle Gewesten,

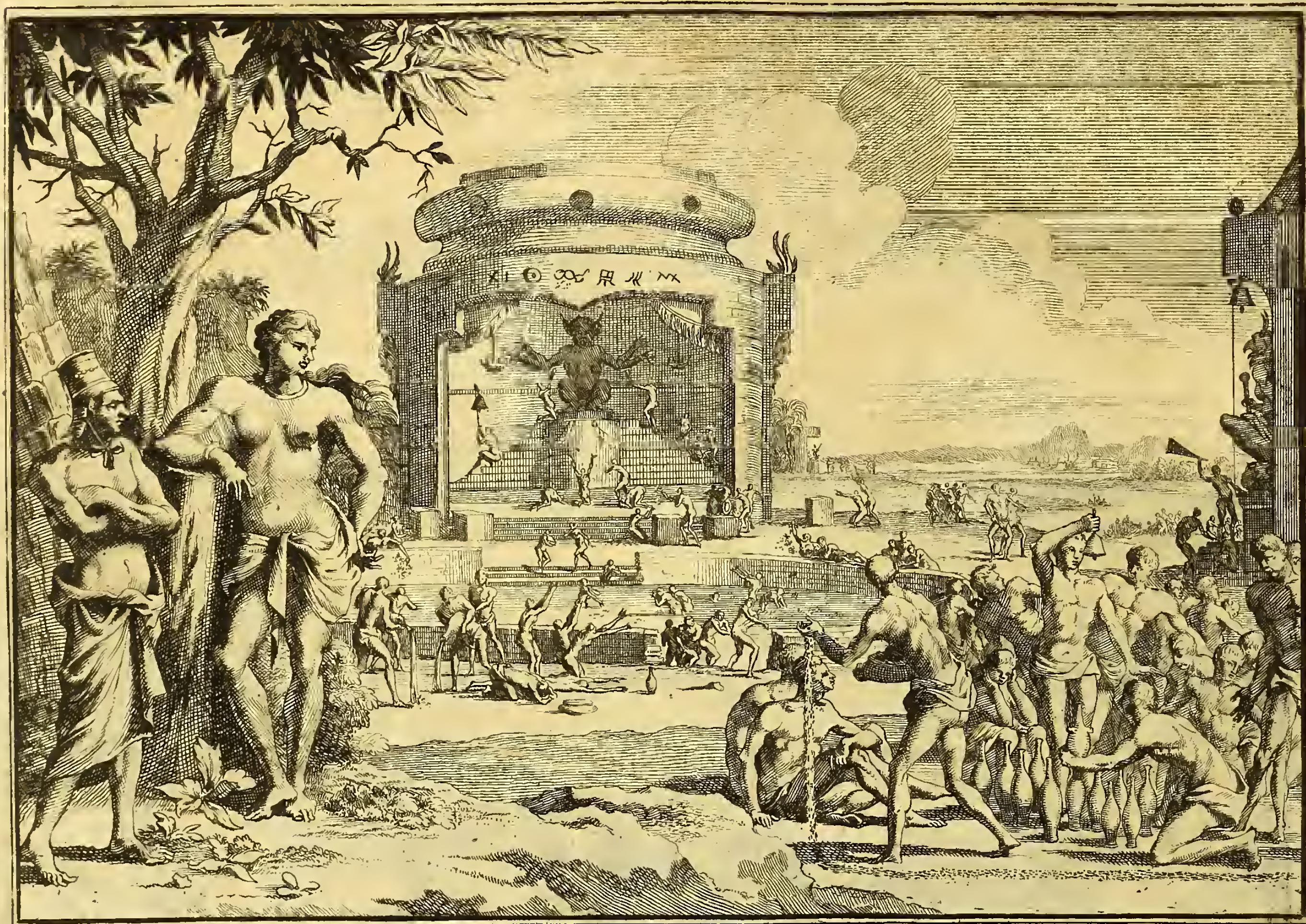
die nauwkeurigh beschreven word.

aankomende drie of vier strooptjens geven / welke sy sigh wassende tusschen de vingers houden; en andere sitten hier om de aankomende een teken aan het hoofd te geven/waar door aan de oude Lieden straks na het wassen een weynigh Rijs / Gerst / of Geld / welk sy in een doekjen by sig hebben / gegeven word.

Die'er sitten bidden.

Hier gaan sy / d'een na het een / en d'ander na een ander Beeld / daar sy yets komen offeren / by welk offeren die oude Mannen eenige gebedekens uytspreken / en dan is het alles geheyligd. Op verscheyden plaatsen staat een Beeld / dat in hun Taal Ada genoemd word. Ook hebben sy verscheyden uytge-

Ada, een wanschapen Beeld.

houwen Steenen ontrent dat Beeld / waar op sy eerst water gieten / en daar na wat Rijs / Tarwe Gerst / en diergelijke stropen. Dit Beeld Ada heeft vier handen / en klauwen aan deselve. Sy hebben hier ontrent een groote plaats / met steenen opgemaakt gelijk als een Put / waar in men met trappen afklimt; het water daar in beslooten is seer vuyl en stinkend/'t welk door de meenigte van Bloemen/ die'er geduerigh in geworpen worden / veroorsaakt word. In deese Bak of Put is altijd veel volk/ alsoo sy gelooven / dat die sig hier in wast / vergeving sijner sonden ontfangd / door dien God / na hun seggen / sig aldaar gewassen heeft. Sy versamelen selfs wel eenig sand van desselfs grond / welk sy mede nemen / en voorgeven / heylig te sijn.

Hoe sy vergeving der sonden meenen te bekomen.

Sy bidden nooyt als in het water; als sy sig hier wassen / doen sy sulks over hun geheele hoofd / vervolgens scheppen sy water in hunne beyde handen / keeren sy sig daar driemaal mede rondom / drinken 'er dan driemaal wat van / en gaan daar op na de Huysen daar de gemelde Goden staan. Sommige van deese Pelgrims wassen of begieten een plaats op de aarde / die van hunne lengte is / waar op sy dan gaan leggen bidden met uytgestrekte armen en beenen / dog staan twintig of dertig maal tusschen beyden op / gaan t'elkens weder leggen / en kussen de aarde/dog willen hun regter-voet niet het minste bewegen. Andere wederom gebruyken vreemde Ceremonien met 15 of 16 groote en kleyne Kruyken; want als sy die by malkander setten/klinken sy thien of twaalf maal met een kleyn schelletjen; daar op maken sy rondom die Kruyken een kring vol water om te bidden; vervolgens gaan andere daar by neder sitten / en een derselve geeft hen de Kruyken over/ daar sy dan meermaals verscheyde dingen over prevelen / en dat gedaan hebbende / na hunne Goden gaan / en hunne offerhanden/ die sy gelooven wonder heylig te sijn / neder stroopen / en veele van de daar neder-sittende een teken aan het voorhoofd maken / 't welk voor een groote weldaad gehouden word. Om sig in deese Put te wassen / en aan hunne Goden te offeren / komen hier de Menschen met vijftigen / somtijds met honderden te gelijk aan. In sommige van gemelte Huysen sit yemand by warm weder by de Beelden / met een Wayer in de hand / om deselve te verkoelen. Als sy eenig Geselschap daar sien na toe komen / trekken sy aan een Bel / die daar hangd / waar op dan van veele / bysonder van die uyt het Land komen / een Aalmoes gegeven word. Met een woord / veele deeser Beelden sijn swart / met lange nagels / en sommige sitten op Pauwen en andere Vogelen / van een mislijk maaksel / met lange Haviks-bekken; dog onder andere is'er een / daar sy veel werk van maken; want dat geeft hen / na hun seggen / alles soo tot voedsel als tot kleeding / en by het selve sit geduerig yemand met een Wayer / om hem te bewaayen.

Hoe dese Pelgrims sig wassen,

en andere grillen bedrijven.

Een wanschapen Afgodsbeeld word met een Wayer verkoeld.

Hunne dooden worden / of tot As verbrand / of in het Vyer wat gesengd / of gebraden / en dan in het water geworpen/ die dan van de Honden en Vossen ten eersten opgegeten worden. De Vrouwen verbranden sy met de overledene Mannen; en indien sy daar toe onwillig sijn / word haar het hayr afgeschooren / en sy naderhand met de nek aangesien. De Mannen en Vrouwen gaan hier geheel naakt / uytgenomen dat sy een kleyn kleeldjen om haar middel gebonden hebben. De Vrouwen sijn met silvere / koopere / of tinne ringen / en met yvoire banden/ die met Agaten en Amber-steenen beset sijn / om haar hals / armen en ooren opgeschikt / en op hare voorhoofden met een roode streep / en een driedubbelde roode band om hare hoofden getekend. De Mannen dragen des winters / by ons de May, gevoederde Cottoene Rokken / die gestikt sijn gelijk onse Matrassen /

Hoe de dooden gehandeld worden.

Kleeding der Vrouwen,

en Mannen aldaar.

trassen / en op hunne hoofden Mutsen van deselve soort / niet qualijk de Vijsels van onse Kruydeniers gelijkende / die voor een opening hebben om te konnen sien ; maar voorts tot beneden de ooren toe getrokken / en vast gemaakt worden.

Godloose behandeling van een siek Mensch.

Als hier een Man of Vrouw siek is / en schijnd te sullen sterven / leggen sy den selven een geheele nagt voor een hunne Afgods-beelden neder / waar door hy of beterd / of sterft ; maar indien hy in die nagt niet beterd / komen de naaste Vrienden by den sieken sitten / en maken voor een korten tijd een groot geschreeuw ; dat niet helpende / brengen sy hem aan de kant van het water / setten hem op een Mat van riet / en laten hem soo in de Rivier sakken.

Misselijke manier van trouwen,

Als'er een paar Volks getrouwd is / komen de nieuw-getrouwde aan de kant van het water / daar sy een oud Man / sijnde een Bramine, of Priester / een Koe / een Kalf / en een Kalf-dragende Koe vinden. De getrouwde / de Koe / het Kalf / en de oude Man gaan alle in het water / en men geeft den ouden Man een witten doek van vier ellen lang in de handen / en met eenen een mand / die kruyslings toegebonden is / en daar verscheyden saken in sijn. De Priester legd de doek op de rug van de Koe / die hy dan aanstonds by de Steert vat / en eenige woorden spreekt. De nieuw-getrouwde Vrouw heeft een kopere Kruyk vol water / de Man houd den ouden Man by de hand / en de Vrouw haar Man / en alle houden sy de Koe by de Steert. Hier op word het water uyt de Kruyk over de Steert van de Koe gegoten / welk dan over en door hunner aller handen loopt ; vervolgens scheppen sy water met hunne handen / en de oude Man bind hen beyde aan malkander vast. Dit gedaan sijnde / gaan sy rond-om de Koe / en het Kalf / en geven yets aan de Arme / die'er altijd by de hand sijn / en aan den Priester die Koe / en het Kalf; en voorts na 't een en 't ander Beeld / daar sy geld offeren / plat op de grond gaan leggen / deselve meermaals kussen / en daar na weder vertrekken.

en het vatten van een Koe by de steert.

Uytbeelding der Beelden.

Hunne voornaamste Beelden sijn / gelijk reeds gesegd is / swart en leelijk / hebbende een ongemeen grooten mond / vergulde ooren die vol Juweelen hangen / goudene / silvere / of glasene tanden / en d'eene heeft dit / en d'andere wat anders in de hand.

Derselver Huysen heylig gehouden, en verligt.

In de Huysen daar sy staan / mag niemand met schoenen aan sijne voeten komen / en altijd worden 'er Lampen voor deselve gebrand.

Van Bannaras voeren wy de Rivier Ganges af na Patenaw ; onderwegen voeren wy voorby veele fraaye Plaatsen / en een seer vrugtbare Landstreek. Tusschen beyden quamen verscheyde groote Rivieren in de Ganges, sommige soo groot als de Ganges selfs / waar door deselve soo breed word / dat men / wanneer het veel regend / van de eene zijde niet tot de andere kan sien.

Groote breedte van de Ganges.

Deese Indianen, wanneerse de dooden schroeyen / en in 't water werpen / merken aan / dat de Manspersoonen met hunne aangesigten om laag / en de Vrouwen met de aangesigten om hoog drijven. Ik dagt dat sy tot dien eynde aan de ligchamen yets bonden / maar sy seyden my van neen. In dit Gewest sijn veel Dieven en Struykrovers / even als de Arabiers ; want deese Menschen hebben geen vaste woonplaats / maar sijn nu hier dan daar. De Vrouwen sijn hier soo met silver en koper opgepronkt / dat het een wonder om te sien is. Sy hebben geen schoenen aan de voeten / op datmen de silvere en kopere ringen aan hare Teenen soude konnen sien.

Wonderlijk opgepronkte Vrouwen.

Tot Patenaw weet men goud te vinden ; want men graaft'er diepe Putten in de aard / die sy met Tigchelsteenen in het rond opsetten / op dat de aard niet invalle ; de aard / die sy hier uytgraven / wassen sy in groote Bekkens / en dan vinden sy het goud op de grond.

Sy komen tot Patenaw, daar men goud vind.

Patenaw is een seer lange en groote Stad / en is wel eer een Koningrijk geweest / maar staat onder den grooten Mogol Zelabdim Echebar. De Menschen sijn hier doorgaans lang en dun / en worden vry oud. De Huysen sijn hier onnosel van aard opgeset / en met stroo gedekt / maar de Straten vry ruym. Hier word grooten Koophandel gedreven met Cottoen / Cottoene stoffen / en Suyker / welk sy hier van daan na Bengale en Indien brengen / als ook met Opium en andere Waren. Die het Oppergesag onder den Koning alhier heeft / word Tipperdas genaamd / en is van een groot aansien. Ik sag

Beschryving van die Stad, Menschen, Koophandel, en teeering.

tot

tot Patenaw een gewaanden Propheet / die op een Paard sat / midden op de Markt / en sig geliet te slapen / by welken veele Menschen quamen / die sijn voet aanraakten / en dan hunne handen kusten. Men hield hem voor een groot Man / maar hy was in der daad een onnoselen bloed. Ik liet hem soo slapende blijven ; ondertusschen is deese Landaard vry geset op sulke praat-baars en geveynsde schijnheylige.

Een gewaande Propheet hoog geagt.

Hy komt tot Tanda.

Van Patenaw reysde ik na Tanda , in 't Land van Gouron. By ouds is Tanda een Koningrijk geweest / maar is thans t'ondergebragt door Zelabdim Echebar. Hier word grooten Handel met Cottoen en Cottoene-webben gedreven. De Menschen gaan hier naakt / hebbende niet anders als een kleyn kleedjen om haar middel. Hier sijn veel Tygers / wilde Buffels / en een meenigte van wild Gevogelt. De Inwooners sijn groote Afgoden-dienaars. Deese Stad legd een mijl van de Rivier Ganges , daar van de reden gegeven word / dat / als eens in voorige tijden de Rivier door den regen overliep / die Landstreek en veele Dorpen verdronken / en onder water gebleven sijn / waar door de passagie / daar de Ganges wel eer sijn loop had / droog wierd / en dus is het / dat thans deese Stad soo verre van het water legd.

Die Landaard Beschreven.

Legd een mijl van de Ganges, en om wat reden.

Van Agra tot Bengale was Fitch 5 maanden onderwegen.

Van Agra langs de Rivier Jemena , en vervolgens de Ganges af / was ik vijf Maanden onderwegen eer ik tot Bengale quam ; maar men kan het wel in korter tijd overzeylen. Van Bengale reysde ik na het Land van Couche , dat vijf-en-twintig dagen reysens ten Noorden van Tanda legd. De Koning van dit Land / Sukkel Counse , is een Heyden. Sijn Rijk is groot / en komt tot niet verre van Casschin (Cochin) - China , daar van sy seggen de Peper te krijgen. De Haven van dit Rijk is Cacchegate. Het Land is afgeset met Bamboesen / of Rieten / die aan beyde sijden gescharpt sijn / en diep in de grond staan. Sy konnen ten tijde van Oorlog het water een knie diep over het Land laten loopen / soo dat geen Mensch of Paard de weg gebruyken kan ; selfs vergiftigen sy wel in sulken geval al het water. Hier is veel Zijde / en een overvloed van Cottoene-stoffen. De Menschen hebben hier wonderlijk lange Ooren / wel tot een span lang / die sy in hare jonge jaren soo weeten uyt te rekken. Sy sijn alle Heydenen , en willen niets het leven benemen ; en hebben Gasthuysen voor Schapen / Geyten / Honden / Katten / Vogelen / en voor allerley levendige Schepsels ; die oud en kreupel geworden sijn / bewarense tot datse sterven. Als yemand yets levendig gevangen of elders gekogt heeft / geeft men hem daar geld / of anders eetwaar voor / en men bewaard het in het gemeen Beesten - Gasthuys / of laat het loopen. Sy voeden selfs wel de Mieren. Amandelen gebruyken sy voor kleyn geld / en selfs wel tot hun Spijs.

En reysd na Couche, dat een wijduytgestrekt Land is,

welk onder water geset kan worden.

Lang-oorige.

Dooden niet dat leven heeft.

Amandelen gebruykt voor kleyn geld.

Hy komt tot Hugeli, (Porto Piqueno),

Hier van daan keerde ik weder na Hugeli , een Plaats der Portugeezen , in 't Land van Bengale , leggende op 23 Graden Noorder breedte / een mijl van Satagan , die van hen Porto Piqueno genoemd word. Wy namen onse weg door de Woestijn / alsoo de regte weg vol Struykrovers was. Wy quamen door het Land van Gouren , daar maar eenige Dorpjens waren / en was meest woest Land. Wy sagen onderwegen veele wilde Ossen / Swijnen / Herten / meenigte van Tygers / en Gras dat langer was als een Man. Niet verre van Porto Piqueno , in het Zuydwesten / is een Haven / Porto Angeli genoemd / in het Land van Orixa. Dit is een Koningrijk op sijn selven geweest / welkers Koning een groot vriend van alle Vreemdelingen was / dog is naderhand ingenoomen door den Koning van Patan , die'er naast aan gelegen was ; maar die was'er niet lang meester van / en wierd overwonnen door Zelabdim Echebar , den Koning van Agra , Delli , en Cambaja. Dit Orixa legd ses dagen reysens van Satagan , in het Westen. Tot Angeli is seer veel Rijs / Cottoen / en Lijnwaat van Gras / welk sy Terua noemen ; en gelijk als Zijde is gemaakt / welk na Indien , en elders heenen versonden word / en seer goed is. Hier komen jaarlijks veele Scheepen uyt Indien , Negapatan , Sumatra , Malacca , en andere Plaatsen / die'er met Rijs / Cottoen / Suyker / lange Peper / Boter / en andere Eetwaren bevraght worden.

door een woest Land,

en Porto Angeli.

Lijnwaad van gras gemaakt.

Koophandel aldaar.

Satagan.

Tot Satagan komende / vond ik dat het voor een Moorsche Stad / een fraaye Plaats was / daar overvloed van alles was te bekomen. In dit Land van Bengale is alle daag / nu op d'eene dan op d'andere Plaats / een groote Markt of Koopdag / by hen Chandeau genoemd / en men heeft groote Booten / die sy Pericose noemen / waar mede sy van Plaats tot Plaats / om Rijs en allerley andere Waren te kopen / omvaren. Deese Booten worden met 24 of 26 Riemen voortgeroeyd ; konnen veel laden / dog sijn boven open. De Heydenen hebben hier veel op met het water van de Ganges ; want hoewel sy goed water hebben / gaan sy het water uyt de Ganges ver daar van daan halen ; en indien sy'er niet genoeg van hebben om te drinken / besprenkelen sy sig daar mede / en meenen dus heel wel bewaard te sijn.

Marktdagen in dat Land.

Hoe daar gehandeld word.

Water uyt de Ganges veel geagt.

Porto Grande in Tippara.

Van Satagan reysde ik door het Land van den Koning van Tippara , of Porto Grande , met wien de Mogors , of Mogen , byna geduerig oorlogen. Deese Mogen behoorden onder het Koningrijk van Recon , of Arracan , en Rame : sijn magtiger als de Koning van Tippara , soo dat Chatigan , of Porto Grande , veel tijds onder den Koning van Recon komt.

Vier dagen reysens van 't gemelde Couche legd het Land Bottanter , en de Stad Bottia , daar Dermain Koning over is. De Inwooners van dit Land sijn vry wat lang en sterk. Uyt China , en na hun seggen uyt Muscovien en Tartaryen komen Kooplieden derwaards / die'er Muskus / Agaten / Zijde / Peper / en Saffraan / die soo goed als die uyt Persien is / koopen. Dit Koningrijk is ruym en groot / en word op drie Maanden reysens gerekend. In het selve sijn seer hooge Bergen / en een derselve steekt soo hoog uyt / dat men den selven ses dagen ver bescheydelijk sien kan. Op die Gebergten woonen Menschen met ooren van een span lengte / en die sulke lange ooren niet hebben / worden van hen Apen genoemd. Men segd / dat men op dat Gebergte (waarschijnlijk de Bergen van Imaus , van de Inwooners Cumao geheeten) Scheepen in Zee herwaards en derwaards zeylende / sien kan / sonder echter te weeten waarse van daan komen / of na toe gaan. Daar komen Kooplieden uyt het Oosten van onder de Son / dat is gesegd uyt China , die geen Baarden hebben / in welker Land het / na hun seggen / redelijk warm is. Maar die van de andere zijde der Gebergten / en alsoo uyt het Noorden komen / seggen / dat het in hun Land vry koud is / en sijn met wolle kleederen bekleed ; hebben een hoed op het hoofd / en aan de voeten Muscovische , of Tartarische Leersen. Deese verklaren ook / dat in hun Land seer goede / dog kleyne Paarden sijn / en dat'er sommige sijn / die vier / vijf of ses honderd Paarden houden / en sy alle van melk en vleesch leven. Men snijd daar de Koeyen de steert af / en verkooptse / want men maakt'er hier een groot werk van / vry duur. De steerten sijn ontrent een span lang / maar het hayr derselven is ruym een el lang / en worden tot een cieraad op de hoofden der Elephanten geset. In Pegu en China wordense veel gebruykt / en met meenigte verhandeld. De Inwooners van dat Land worden beschreeven ras ter voet te sijn.

't Land Bottanter, en de Stad Bottia.

Een seer groot Land.

Seer hooge Bergen.

Lang-geoorde Menschen.

Derwaards komen Kooplieden uyt warme en koude Landen.

Tartarische Paarden en Melk.

Koeyensteerten veel geagt, en voor cieraad gebruykt.

Bacola.

Van Chatigan in Bengale quam ik tot Bacola , daar een Heydensch Koning is / een Man die wakker is / en veel van het schieten met een Roer houd. Het is een groot en vrugtbaar Land / en men heeft'er overvloed van Rijs / Cottoene / en Zijde stoffen. De Huysen sijn hier fraay / hoog en ruym / de Straten breed / en de Menschen gaan'er naakt / hebbende niet meer als een kleyn kleedje om hun middel hangen ; maar de Vrouwen sijn daarenboven met verscheyden Hoepen om haar hals en armen opgeschikt / en bysonder met silvere / kopere / en yvoire ringen om hare beenen.

Desselfs Landaard, wooningen en kleedingen.

Serrepore.

Van Bacola reysde ik na Serrepore , welk op de Rivier Ganges legd / daar eenen Chondery Koningh is. In deese geheele Landstreek is men tegen den Koning Zelabdim Echebar wederspannig ; te meer / alsoo'er

alsoo'er soo veele Rivieren en Eylanden sijn / dat sy van de eene Plaats tot d'andere vlugten / en van geen Ruyters gevolgd of agterhaald konnen worden. Hier worden veele Cottoenen gemaakt. Ses mijlen van Serrepore legd de Stad Sinnergan, daar de beste en fijnste Cottoenen van geheel Indien gemaakt worden. De voornaamste Koning van alle Gewesten word Isacan genoemd / onder welke alle andere mindere Koningen staan / en is een groot vriend van de Christenen. De Huysen sijn hier / gelijk in de meeste Plaatsen in Indien, vry kleyn / met Stroo gedekt / en rondom / bysonder voor de deur / beset met Matten / om'er de Tygers en Vossen buyten te houden. Hier woonen verscheyden rijke Lieden. Sy eeten geen vleesch / en dooden geen Beest / maar leven van Melk / Rijs / en Vrugten. Sy hebben voor hun lijf maar een kleyn kleedjen hangen / dog sijn buyten dat geheel naakt. Hier van daan worden veel Cottoene stoffen / en seer veel Rijs na Indien, Ceilon, Pegu, Malacca, Sumatra, en elders heenen vervoerd.

Sinnergan. — Slegte Huysen, en hun levenswijs.

Van Serrepore vertrekte ik den 28 November Anno 1586 / na Pegu: Wy voeren met een kleyn Schip de Rivier Ganges af / quamen voorby het Eyland Sundiva, Porto Grande, of het Land van Tippera, het Rijk van Recon en Mogen, welk wy aan onse linkerhand lieten leggen / hebbende een Noord-weste wind / en hielden onse cours Zuyd en Oostwaard aan. Dus quamen wy op de Baar of Ree van Negrais. Indien ons de wind had tegen geloopen / wy souden / door dien wy soo met Volk als Waren geladen waren / dat'er ter nauwer nood plaats om te sitten was / veel goeds hebben moeten over Boord werpen. Hier komende / vonden wy een bequame Ree / daar ten minsten vier vadem water was. Hier van daan quamen wy in drie dagen tot Cosmin, een fraaye welgelegene / en van alles wel voorsiene Stad. De Menschen sijn hier doorgaans vry lang / en voorts wel gemaakt / en de Vrouwen bysonder blank / rond van aangesigt / met kleyne oogen. De Huysen staan hier op hooge Posten / en sy moeten met lange Ladders daar in opklimmen / om dus voor de Tygers / die'er seer veel sijn / bevryd te wesen. De Landsbouw daarom heen is seer vrugtbaar / en alles wast 'er overvloedig / bysonder seer groote Vijgen / Orangien / Cocos-nooten / en andere vrugten. Het Land dat sig voorby Negrais eerst opdoed / is vry hoog / maar Landwaards in is laag Land / en vol Water / soo dat de Menschen met Schuyten / by hen Paroes genoemd / heen en weder varen / en daar in hunne Huysen met Vrouwen en Kinderen rondom voeren.

Reysd na Pegu. — Komt onderwegen tot Negrais, en tot Cosmin. — Huysen op Posten, en waarom. — Menschen in Schuyten woonende.

Van Negrais tot Pegu, is thien dagen reysens de Rivier op. Van Cosmin voeren wy met die Paroes de Rivier op / en quamen eerst tot Medon, een fraaye Plaats / daar ongemeen veel Paroes sijn / door dien sy hunne Huysen en Handelplaatsen in deselve op het water houden. Deese Schuyten varen af en aan / en hebben al hun Koopmanschappen binnen Boords; boven deselve hebben sy een groote Sombro, of Sonne-scherm / welke van Cocos en Vijgebladeren gemaakt / seer ligt / en soo groot in het rond / als het Rad van een Wagen is.

Medon. — Schuyten met een Sonne-scherm.

Van Medon quamen wy tot Dela, een seer fraaye Plaats / die een schoone Haven aan de Zee heeft / waar van daan veele Scheepen na Malacca, Mecca, en andere Kusten varen. Hier sijn agtthien of twintig seer groote en lange Huysen / waar in veele Elephanten / die hier ontrent gevangen worden / voor de Koningen opgesloten en getemd worden. De Landbouw is hier seer aangenaam en vrugtbaar.

Dela. — Huysen voor Elephanten.

Van Dela quamen wy tot Cirion, een fraaye Stad / daar insgelijks een schoone Haven is / daar veel Scheepen van Mecca, Malacca, Sumatra, en andere Plaatsen aankomen / die hier hare Goederen lossen / en met Paroes na Pegu laten brengen.

Cirion.

Van Cirion quamen wy tot Macao, een fraaye Stad / daar wy onse Schuyten verlieten / en des anderen daags eenige Delingeges aannamen / sijnde een soort van draag-stoelen / van koorden en matrassen / op twee staken / die van vier Menschen gedragen worden; waar mede wy op dien selven dag tot Pegu quamen.

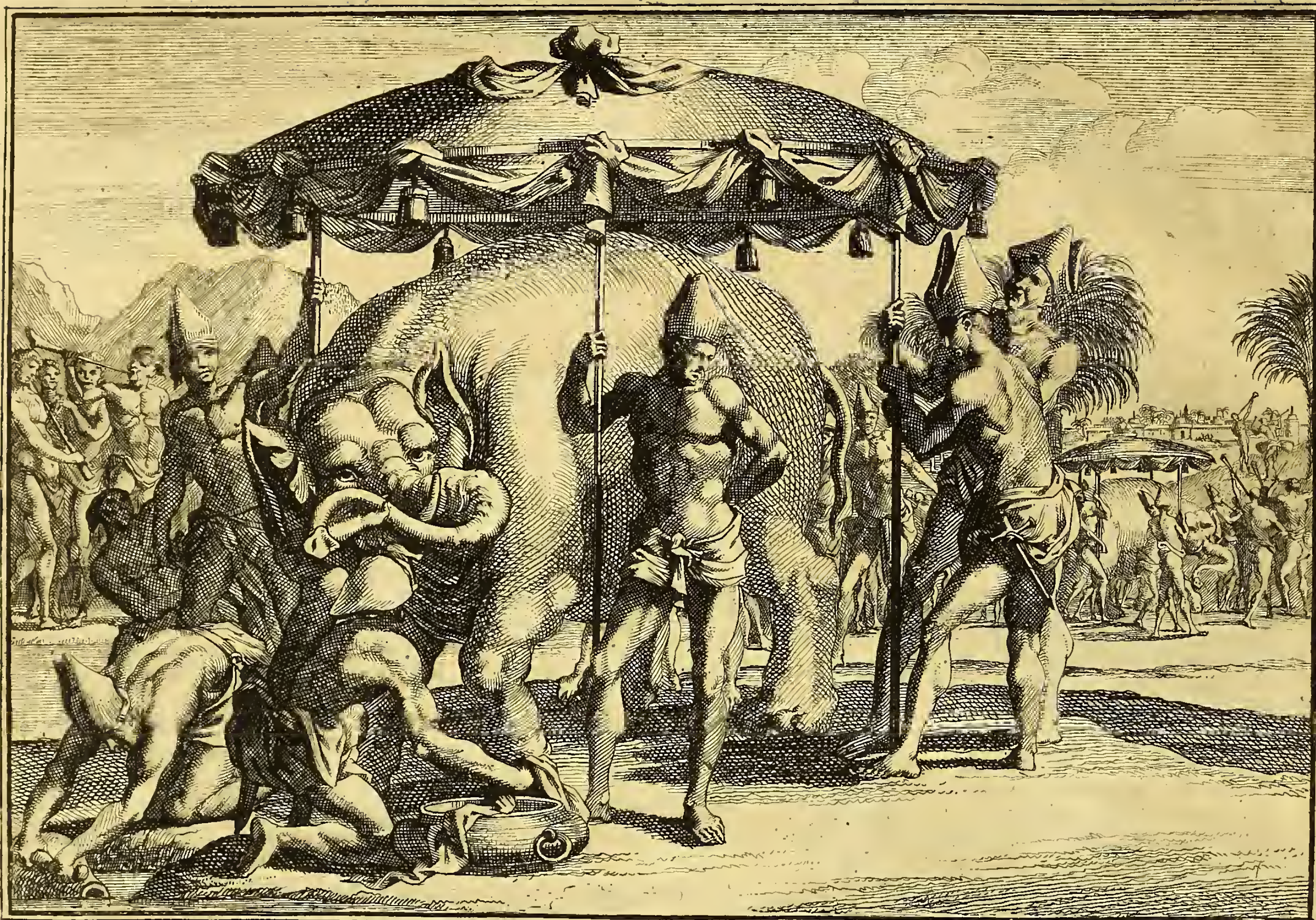
Macao. — Draagstoelen.

Pegu is een seer groote sterke / en seer schoone Stad / omringd met steene Mueren / en groote Gragten. Sy bestaat uyt twee / een oude / en een nieuwe Stad. In de oude Stad woonen alle de vreemde / en veele binnenlandse Kooplieden. In deese oude Stad / die vry groot is / word alles verkocht; deselve heeft veele Voorsteeden rondom. Alle de Huysen sijn van Riet / of Bamboesen gemaakt / en met Stroo gedekt. Binnen in de Huysen hebben sy een Godon, of Pakhuys van Tigchelsteen / om'er de Goederen in te bewaren. Want 't gebeurd meenigmaal / dat vier of vijf honderd Huysen verbranden / waar door dan alles / indien'er sulke Godons niet waren / ligtelijk door den brand soude vernield worden. In de nieuwe Stad woond de Koning / al sijn Adel / en Hofgesin. Dit is een seer groote en schoone Stad / die in het vierkant legd / en schoone Mueren en water-rijke Gragten heeft / waar in veel Crocodillen sijn. Deese Stad heeft twintig steene Poorten / vijf in elk vierkant; rondom de Stad sijn meenigte van houte Schilder-of Wagthuysen / die alle seer fraay verguld sijn. De Straten sijn de schoonste die ik oopt gesien heb / soo regt als een lijn van d'eene Poort tot d'ander / en soo breed / dat'er thien of twaalf Menschen te Paard naast malkander rijden konnen. Aan beyde zijden van deselve staat voor elke deur een Palm-of Cocosboom / welk dan een schoon gesigt / en een seer aangename schaduw geeft / soo dat men den geheelen dag over onder derselver schaduw kan wandelen. Alle de Huysen sijn van Hout gemaakt / en met Tegels gedekt.

Pegu bestaat uyt een oude Stad. — Huysen van Bamboesen; hoe voor brand besorgd. — En een nieuwe Stad, daar 's Hof des Konings is. — Het is een schoone en wel gereguleerde Stad.

Des Konings Hof is in 't midden der Stad / rondom bemuurd / en met een Gragt voorsien. De Gebouwen desselfs sijn van Hout / en swaar verguld. De Voor-gevel is konstelijk gemaakt / en insgelijks kostelijk verguld. Het Huys daar sijn Pagode, of Afgods-beeld staat / is rondom verguld / en met silvere Tegels gedekt. Binnen de eerste Poort van des Konings Hof is een groot ruym Pleyn / daar ten wederzijden Huysen sijn voor des Konings Elephanten / die ongemeen groot en schoon sijn / en hier tot den Oorlog en dienst van den Koning geleerd worden. Onder andere heeft hy vier witte Elephanten / die ongemeen raar sijn / want geen Koning isser diese heeft als hy; en indien eenig Koning een witten Elephant heeft / versoekt hy ten eersten / dat deselve hem toegesonden worde. Als nu sulken witten Elephant is overgekomen / word aan alle Kooplieden van de Stad belast / den selven te komen sien / die dan een halve Ducaat tot een vereering geven moeten / welk dan / alsoo'er seer veel Kooplieden in de Stad woonen / een groote somme gelds opbrengd. Als men sijn vereering gedaan heeft / mag men deselve / al sijnse aan des Konings Hof / gaan sien als men wil. Uyt hoofde van die Elephanten word hy met den naam van de Koning der witte Elephanten betiteld. Indien een Koning / een witten Elephant hebbende / hem dien op sijn versoek niet soude willen senden / sal hy den selven daarom beoorlogen / en liever een gedeelte van sijn Rijk missen / als dien niet te bekomen. Deese witte Elephanten worden seer wel opgepast; elk staat in een Huys dat t'eenemaal verguld is / en men geeft haar het eten in silvere en goudene Vaten. Als een der selven aan de Rivier te water gebragt word / (welk dagelijks geschied) word boven hem van ses of agt Menschen een Verhemelsel van goud Laken of van Zijde gedragen / en voor uyt van agt of thien Menschen op Trommels / Schalmeyen / en andere Speeltuygen gespeeld. Als hy uyt de Rivier komt / komt een Edelman / die'er van den Koning toe gesteld is / hem uyt een silvere Bekken sijn voeten wassen. Maar van de Swarte word soo veel werks niet gemaakt / al sijnse noch soo groot; want daar sijn'er sekerlijk die wonderlijk schoon en groot / sommige selfs wel negen Elleboogs ellen hoog sijn. Na men segd / heeft de Koning meer dan vijf duysend Elephanten / alle ten Oorlog toegerigt / behalven seer veel andere die'er nog niet toe geleerd en sijn.

Een kostlijk Hof. — Elephants-huysen. — Vier witte Elephanten. — Koning der witte Elephanten. — Deselve worden ongemeen wel onthaald, en behandeld. — Ongemeen groote Elephanten. — 5000 derselve ten Oorlog afgerigt.

Op wat wijs de Elephanten gevangen worden.

De Koning heeft een seer ruyme plaats om de Elephanten te vangen / die ontrent een mijl van Pegu in een groot Bos is / daar in 't midden een schoon Pleyn is. De Jagers gaan dan met eenige Wijfjens van Elephanten (sonder welke men'er geen vangen kan) na de woeste plaatsen; elke Jager heeft'er vijf of ses by hem / en weet / gelijk gesegd word / die Wijfjens met sekere Oly of Salf te bestrijken / welk van de Mannetjens soo dra niet gerooken word / of se volgen de Wijfjens agter na. Dus de Elephanten gelokt / en ontrent de gemelde plaats gebragt hebbende / maken sy hun komst in de Stad bekend; waar op ten eersten een meenigte van Menschen te voet en te paard toeschiet / die dat Wijfjen door een enge passagie na het gemelde Park aan drijven / waar op dan het Mannetjen volgd / daar aanstonds de ingang gesloten / en het Wijfjen door een andere weg uytgelaten word. Als nu de gevangen Elephant merkt dat hy alleen is / begind hy te weenen en te schreeuwen / en loopt met sulken geweld tegen de Pallissaden van het Park / dat hy wel sijn tanden daar op breekt; vervolgens prikken sy hem met scharpe riet-stokken / en dwingen hem in een enge plaats te gaan / daar sy een touw om sijn middel en om sijn beenen weeten vast te maken / en hem soo sonder eeten of drinken drie of vier dagen laten staan; daar na brengen sy een Wijfjen by hem / met eeten en drinken / en dus word hy binnen weynig dagen tam.

Hoese in den Oorlog gebruykt worden.

De Koning doet sijn meeste magt met deese Elephanten. Ten Oorlog gaande / maken sy een houte Kasteel met touwen op derselver rug vast / daar drie of vier Menschen in sitten / en met Roers / Pijlen / en ander Geweer tegen de Vyanden veghten. Haar Huyt segdmen soo dik te sijn / datse / uytgenomen op sekere plaatsen / daar dun'er is / voor een Musket-kogel vry is. De Peguanen hebben doorgaans slegt geweer / weeten met de Roers niet wel om te gaan; hunne Pijlen en Deegens sijn genoegsaam sonder scharp / e. s. v.

Des Konings dagelijksche statie.

De Koning houd een grooten staat. Als hy in 't openbaar sit / welk hy tweemaal daags doed / sitten alle sijne Edelen / by hen Shemines genoemd / wat van hem aan beyde zijden af / en een groote Wagt daar buyten om / op een seer groot Pleyn.

Eerbied, die hem bewesen moet worden.

Als yemand den Koning spreken wil / moet hy nederknielen / sijne handen op sijn hoofd leggen / en daar mede ter aarde toe buygen / tot drie verscheydene reysen / eens als hy inkomt / nog eens in 't midden van het ruym / en dan als hy nader by den Koning komt / daar hy dan gaat neder sitten / en tot den Koning spreekt. Indien hy den Koning aangenaam is / sit hy ontrent drie of vier schreeden van hem af / maar anders verder.

Hy komt ongemeen sterk te veld,

Als hy te Veld gaat / is hy met een groot Leeger voorsien. Terwijl ik daar was / trok hy na Odia, in 't Rijk van Siam op / met drie honderd duysend Man / vijf duysend Elephanten / en had dertig duysend Man tot sijn Lijfwagt. Deese Peguanen eeten Wortelen / Groente / Bladeren / Honden / Katten / Ratten / en Slangen; met een woord / daar is by na niets / of sy eeten het.

en vertoond een groote pragt in sijn uytrijden.

Als de Koning uytrijd / welk geschied met een groote Guarde, en meenigte van Edellieden / sit hy meenigmaal op een Elephant in een Kasteel / dat kostelijk verguld is / of op de schouders van sesthien of agtthien Mannen gedragen / in een soort van een Rosbaar / by hen een Serion genoemd / die boven bedekt / maar aan de zijden open is. Deese is geheel over verguld / en met Rubijnen en Saphyren beset. Van dit slag heeft hy'er ongemeen veel door sijn geheele Land.

Veeltijds worden'er ter eere van den Koning groote vier-en praal-daagen / soo van Mannen als Vrouwen / aangesteld. Op Zee heeft dese Koning niet veel magt / door dien hy maar weynige Scheepen heeft.

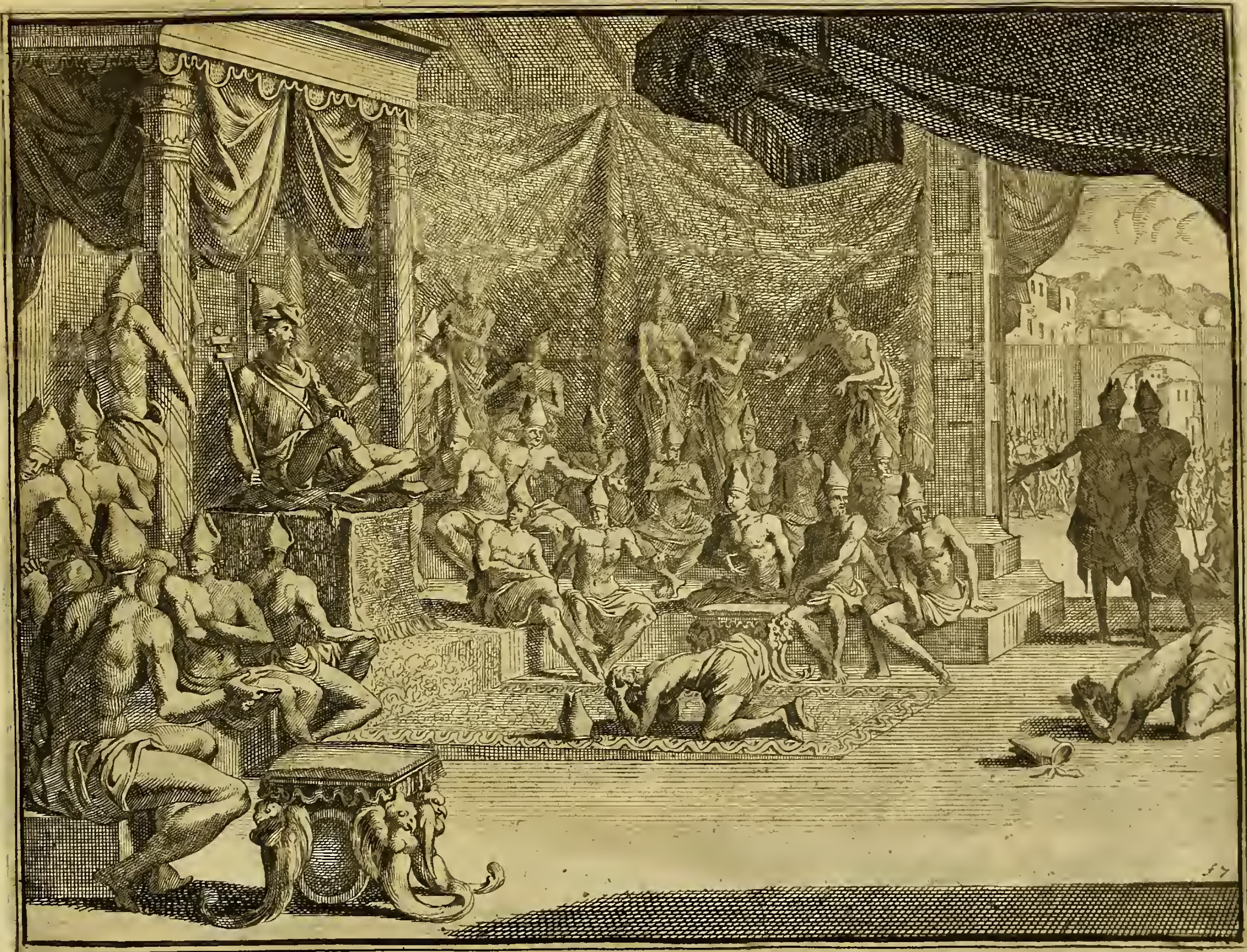
Sijn groote Schatten,

Hy heeft geheele Huysen vol goud en silver / daar hy veeltijds wat inbrengd / maar selden yets van uytgeeft / en heeft de Mijnen der Rubijnen / Saphyren / en andere Edele Gesteenten onder sijn magt.

bysonder in vier Pagoden, die beschreven worden.

Niet ver van des Konings Paleys is een ongemeen kostelijke Schat / daar hy om de nabyheyd weynig werk van maakt / en van alle Man kan gesien worden / door dien se wel in een groote bemuurde Plaats is / daar twee Poorten aan sijn /

maar

maar die altijd open staan. Daar sijn vier kostelijk-vergulde Huysen / geheel over met Lood gedekt / in elk derselven sijn seer groote en kostelijke Pagoden, of Beelden. In het eerste is een Beeld van een Koning geheel van goud / met een gouden Kroon op sijn hoofd / die vol groote Rubijnen en Saphyren is / daar vier Kinderen insgelijks van goud rondom staan. In het tweede Huys is de Beeltenis van een Mensch / die geheel van silver / ongemeen groot / en soo hoog als een Huys is ; desselfs voet is so lang als een Mensch / het vertoond sig als een levend Mensch / en heeft een Kroon / rijkelijk met Edele Gesteenten beset / op sijn hoofd. In het derde Huys is een Beeld / nog grooter als de andere / van kooper / met een kostelijke Kroon op sijn hoofd. In het vierde / niet verre hier van daan / sijn vier andere koopere Pagoden, of Afgods-beelden / die ongemeen groot / en ter plaatse daarse staan / gemaakt sijn / (want sy soo groot en swaar sijn / dat het onmogelijk soude sijn deselve te verplaatsen) / die elk in een bysondere plaats / die fraay verguld was / stonden. Ook warense selfs geheel en al / uytgenomen de hoofden / die sig als die van een Moriaan vertoonden / verguld. Ontrent het vergulden deeser Beelden word ongemeen veel goud verspilt. De Koning heeft eene Vrouw / maar meer als drie honderd Bywijven ; by welke hy / soo gesegd word / tagtig of tnegentig Kinderen heeft.

De Koning heeft 300 by-wijven, en 80 of 90 Kinderen.

Als hy dagelijks sit om regt te doen / mogen de Versoekers niet spreeken / maar sy leveren hun versoek-schrift over / geschreven op de blaaderen van een Boom / die een el lang en twee duym breed sijn ; waar op hun versoek met het punt van een ysere Griffie / (en soo sijn'er verscheyden by malkander) / geschreven is. Die sijn versoek-schrift wil overgeven / blijft wat van verre af staan / en heeft een present in sijn hand / welk / indien de Koning het versoek goed keurd / aangenomen / en buyten dat afgewesen word.

Hoe hy regt doed.

Bladeren van Boomen voor Papier gebruykt.

In Indien heeft men weynig Koopmanschappen / die tot Pegu komen vertierd worden / uytgenomen Opium van Cambaja, gebloemd Linnen van S. Thomas, of Masulipatan ; en wit Linnen van Bengale, dat hier ongemeen veel gesleeten word. Men brengd hier ook veel Cottoen en Garen / dat met een wortel / by hen Saia genoemd / rood geverwd is / en altijd sijn coleur houd / welk hier seer wel verkogt word / en daarom overvloedig komt. Men verliest hier veel aan sijn geld.

Wat daar meest verhandeld word,

De Scheepen van Bengale, S. Thomas, en Masulipatan, komen tot op de Ree van Nigrais, en tot Cosmin. Tot Martauan, een Zeehaven des Konings van Pegu, komen veele Scheepen van Malacca, bevragt met Sandel-hout / Porcelainen / en andere Chineesche Waren / als ook met Kampher van Borneo, en Peeper van Achen op Sumatra. Tot Cirion een andere Haven van Pegu komen de Scheepen van Mecca, met wolle Lakens / Scharlakens / Fluweel / Opium, en diergelijke Koopmanschappen. Tot Pegu sijn agt Makelaars / by hen Tareghe genoemd / die uwe Goederen / na datse weerd sijn / moeten verkoopen ; mids dat sy voor hun moeyte twee van het honderd trekken / daar voor sy dan ook voor de betaling staan moeten. Indien sulken Makelaar op den bestemden dag niet betaald / moogd gy hem in uw Huys halen / en daar bewaren / welk een seer groote schande voor hem is ; en indien hy niet ten eersten betaald / mag men sijn Vrouw / Kinderen / en Slaven ophalen / aan sijn Deur vast binden / en soo in de open Son ten toon stellen / alsoo dat de Ordonnantie van dit Land mede brengd.

en waar van daan.

Makelaars tot Pegu.

Order daar ontrent.

Het gemeene geld in deese Gewesten is van kooper / en word Gansa genoemd / daar men Goud / Silver / Rubijnen / Muskus / en alle andere saken voor koopen kan. Het Goud en Silver is een Koopmanschap / en geld de eene tijd meer / en de andere tijd minder / gelijk andere Waren. Dit Koopergeld word met het gewigt / by hen Biza genoemd / gehandeld. Elk Biza is nu / na onse rekening / soo veel als een halve Kroon / of wat minder. Met een woord / tot Pegu word gehandeld met Goud / Silver / Rubijnen / Saphyren / Spinellen / Muskeljaat / Benjamin of Wierook ; lange Peeper / Tin / Loot / Lak van hard Was / Rys / Wijn van Rys gemaakt / en Suyker ; dog die heeft men hier niet over=

't Gemeene geld is kooper.

Suyker rid-

ten veel vermorst aan de Afgods-Tempels.

overbloedig / door dien sy de Suyker-rieten den Elephanten te eeten geven / en veel der selven gebruyken sy aan hunne Varellaa's, of Afgods-tempels / die 'er soo groot als kleyn / ongemeen veel sijn. Deselve sijn rond / gelijk als een Suyker-brood / onder seer breed / sommige wel van een quartier uurs in den omtrek / en soo hoog als een Kerk. Van binnen sijnse van aard opgeset / en rondom met steen en riet beset. Hier aan word veel goud vermorst / alsoo veele derselven boven aan / en andere van boven tot beneden toe verguld sijn / welk alle thien of twaalf jaren moet vernieuwd worden / alsoo de regen (sy staan in de open lugt) het goud doed vergaan. Indien sy aan deese ydelheden en sotternyen hun goud niet verspilden / het sou'er overbloedig en goed koop sijn. Ontrent twee dagen reysens van Pegu is een Varelle, of Pagode, genaamd Dogonne, werwaards die van Pegu in Pelgrimmagie gaan / en is ongemeen groot / en van bovenen tot beneden toe verguld. By deese Pagode is een Huys / daar in de Tallipoies (hunne Priesters) prediken. Dit Huys is vijf-en-vijftig passen lang; en heeft in de breedte drie Panden of Wandel-plaatsen / tusschen die Galerijen sijn veertig groote Pilaren / die alle verguld sijn / en aan alle kanten open / en steunende op sekere kleyne Suylen / die insgelijks verguld sijn; met een woord / het is geheel verguld van binnen en van buyten. Rondom het selve sijn verscheyde Huysen

als ook het goud.

Een kostelijke en cierlijke Afgods-tempel,

tot verblijfplaatsen voor de aankomende Pelgrims, en andere / waar in de Tallipoies prediken / die vol vergulde Beelden / soo van Mans als Vrouws-persoonen sijn. Dit is mijns oordeels de fraaypste en aangenaamste Plaats / die'er in de weereld is. Sy staat op een hooge plaats / daar men met vier wegen na toe gaat / alle met Fruyt-boomen langs heen beplant / soo dat men onder derselver schaduw meer dan twee mijlen lang gaan kan. Als het hun Feestdag is / kannnen wegens den drang van Menschen/ die'er van alle Plaatsen na toe komen / de weg te Water of te Land qualijk gebruyken.

daar ongemeen veel Menschen na toe komen.

Tallipoies of Priesters.

In Pegu sijn veele Tallipoics of Priesters / die tegen alle ongeregeltheden prediken / onder welke veele andere staan. Als de Peguanen in een Kiack, dat is / in een heylige Plaats of Tempel gaan / vinden sy aan den Ingang een grooten Bak met water / daar een Kraan in is / waar uyt sy hunne voeten wassen / en soo binnen gaande / hunne handen op het hoofd leggen / eerst na dien Prediker / en daar na na de Son sien / en dan gaan neder sitten. De Tallipoies sijn misslijk gekleed; want op hun bloot ligchaam hebben sy een bruyn linnen kleed of hemd / en daar over een ander dat geel is / en meermaals om hun schouders word omgeslagen / 't welk alles met een breeden gordel word om het lijf toegetrokken. Met een Snoer om hun hals hebben sy een ledere lap hangen / daar sy op sitten / en gaan bloots hoofds / sonder schoenen aan hunne voeten; hun regter arm is bloot / en in de hand hebben sy een groot en breed Sombrero, of Sonne-scherm / om des Somers voor de Son / en des Winters voor den Regen bevrijd te sijn. Als deese Tallipoies, of Priesters / hun order sullen aanvaarden / worden sy eerst in hunne Schoolen onderwesen / tot dat sy twintig jaren oud sijn / of meer; waar na sy by een seker Tallipoe, wiens werk dit is / sijnde de voornaamste en geleerdste / en by hen Rowli genaamd / gebragt / die hem 't een en 't ander tegenwerpt / en meermaals afvraagd / of sy hunne Vrienden verlaten / het omgaan met Vrouwen afstaan / en het kleed van een Tallipoie aannemen willen. Als nu yemand dit alles aanneemd / word hy op een kostlijk opgepronkt Paard / onder het geluyd van Trommels en Schalmeyen door de straten van de Stad omgevoerd / om te vertoonen dat hy het vermaak en de schatten van de weereld verlaat / om een Tallipoie te worden. Eenige dagen daar na word hy op een soort van een Rosbaar / by hun Serion genoemd / als een Tallipoie gekleed / van thien of twaalf Menschen / onder het geschal van Pijpen en Trommels / en van verscheyden Tallipoies, en alle sijne Vrienden vergelschapten / na sijn woonplaats buyten de Stad gebragt / en daar scheyden sy van hem af. Elk heeft sijn eygen Huys / dat vry kleyn is / en op ses of agt Posten staat / daar sy met een Ladder van twaalf of veerthien

Die in den Tempel gaat, moet sig wassen.

Hun kleeding.

Hoe die order aangevaard word.

thien trappen in opklimmen. Deese Huysen staan meest aan de gemeene weg / tusschen de Boomen / en in de Bosschagie. *Sy gaan beedelen.* Deese Tallipoies gaan met een houten of aarden Kruyk / die over de schouderen vast gemaakt / en onder de armen gebonden is / om de Kost / Rijs / Visch / en Groen te beedelen. Sy versoeken niets / maar soo dra sy aan een deur komen / word hem van den eenen dit / en van een ander wat anders gegeven / welk sy alles in de Kruyk werpen / en voorgeven / van die Aalmoessen te moeten leven / en daar mede vergenoegt te sijn. *Hun Feestdagen.* Sy hebben hunne Feestdagen by de quartieren van de Maan; maar als het nieuwe Maan is / heoben sy den grootsten Feestdag / en dan send elk Rijs / of yets anders na de Kiack, of Kerk / daar hy onder behoord / daar dan alle de Tallipoies van die Kerk tsamen komen / en het gesondene dat onder hen verdeeld word / opeeten. Ik konde niet merken / dat sy buyten hun prediken eenige andere Ceremonien gebruykten / of dienst deeden.

Fitch reysd na Jamahay, Van Pegu reysde ik na Jamahay, in het Land van Langciannes, (by hen Jangomes genoemd) / sijnde vijf-en-twintig dagen reysens na het Zuyd-oosten van Pegu. Onderwegen vond ik veel schoone en vrugtbare Landstreeken; het Land is'er vry laag / en vol fraaye Rivieren / maar de Huysen waren slegt met Riet opgeslagen / en met Stroo bedekt. Hier sijn doorgaans veel wilde Ossen en Elephanten. *een schone en groote Stad.* Jamahay is een seer schoone en groote Stad / gebouwd met steene Huysen / en wel bevolkt / met breede Straten. *Hoe'er de Menschen gekleed gaan,* De Menschen sijn wel gemaakt en sterk / hebbende een kleedjen om haar lijf; sy hebben niets op het hoofd / en gaan barrevoets; alsoo in die geheele Landstreek niemand schoenen draagd. De Vrouwen sijn hier doorgaans schoonder als in Pegu. *en wat'er gehandeld word.* In dit Land heeftmen geen Tarw; men maakt hier koeken of brood van Rijs. Tot Jamahay komen veele Kooplieden uyt China, die'er Muskus / Goud / Silver / en veele Chineesche Waren brengen. Hier is een overvloed van levens-middelen / als ook van Kooper en Benjoin.

Men offerd daar aan den Duyvel voor een sieken, Als yemand in dit Land siek word / beloofdmen aan den Duyvel eenige Spijs te offeren / als de sieke opkomt; hersteld sijnde / steldmen een vreugdemaal aan / daar men met Trommelen / Fluyten / en andere Speeltuygen-geschal maakt / en de geheele nagt over danst / en alle Vrienden met het een of het ander komen / mede brengende Cocos-nooten / Vygen / Arekaas, en andere Vrugten / die sy al danssende en blijmoedig den Duyvel offeren; seggende / dat sy hen te eeten geven / en soo verdrijven. *en singd voor hem.* Als yemand van hen siek is / komt een Tallipoie of twee elke nagt by hem sitten singen / om den Duyvel te behagen / en hem te bewegen / den sieken geen quaad te doen. *Het uytbrengen en verbranden der dooden.* Als yemand gestorven is / word hy op een groot Stallagie / die hoog / en boven met riet bedekt en verguld is; van seftien of veerthien Mannen tot buyten de Stad gedragen / en aldaar verbrand. Het Lijk word van alle desselfs Vrienden en Nabueren / maar alle Manspersoonen / vergeselschapt / die dan aan de Tallipoies of Priesters eenig Linnen en Matten vereeren; weder thuys komende / maakt men sig twee dagen lang tsamen vrolijk; vervolgens gaat de Vrouw met alle hare Buurvrouwen en Vriendinnen na de plaats / daar de Man verbrand is. *En rouw-bedrijf.* Deese sitten en huylen hier eenigen tijd / en soeken daar na de onverbrandde beenen / die'er mogten overgebleven sijn / op / begraven die / en maken / thuys gekomen sijnde / een eynde van al haar klagen. Alle bloedvrienden / soo Mannen als Vrouwen scheeren by yemands dood hun hayr af / welk sy / groot werk van hun hayr makende / buyten het geval / dat een der Vrienden gestorven is / nooyt en doen.

Calpan, daar worden Rubijnen, e. s. v. uyt de Bergen gegraven. Ses dagen reysens van Ava, in 't Koningrijk van Pegu, is Caplan gelegen / alwaar men de Rubijnen / Saphiren / en Spinellen vind. Daar sijn veele groote hooge Bergen / daar men die Gesteentens uytgraaft / maar niemand als diese graaft / mag tot die Putten naderen.

Ballen in de Schamelheyd, In Pegu, en in 't geheele Land van Ava, Langeiannes, Siam, en Bramas, hebben de Mannen in hun Schamelheyd twee / of wel drie ronde / dog holle Balletjens. Deese weeten sy daar in te steken /

(mids een opening in het buytenste vel te maken) / als sy 25 of 31 jaren oud sijn / en wanneer het hen goed dunkt / daar weder uyt te nemen. Als yemand getrouwd is / en sijn Vrouw in de Kraam komt / moet de Man voor elk Kind / tot drie toe / sulke Balletjens in sijn Gemagt in steeken / welke na hun seggen / van de Vrouwen soo begeerd word / en versonnen is / op datse tot de snoode sonden van Mans-persoonen te misbruyken / niet vervallen souden / waar toe de Menschen alhier in voorige tijden soo genegen waren / dat'er schaars Menschen genoeg geteeld wierden. Hier was ook een order / dat de Vrouwen geen wijder rokken / dan van drie Elle-boogs-ellen om hun beneden-lijf dragen mogten / die dan soo nauw en kort sijn / datse over straat gaande / met het eene been tot boven de knie bloot gaan.

reden daar van.

Beschrijving der selven.

De bovengemelde Balletjens sijn alle niet van eene soort; de kleynste sijn als een kleyne Okker-noot / dog geheel rond / en de grootste soo groot als een gemeen Hoender-ey ; sommige sijn van kooper / en andere van silver / (en soo sijn die van de Koning / en van sijne Edellieden) / die dan verguld en aardig gemaakt sijn / en klinken of rammelen gelijk als een Bel ; dog daar sijn'er ook van loot / die sy Selwy noemen / welke niet veel geluyd geven / en minder kosten / en van het gemeender slag van Menschen gedragen werden. De Koning neemd somtijds de sijne uyt / en vereerd deselve aan yemand van sijn Adel / die het als een groot Geschenk (als'er de Koning sig van bediend heeft) ontfangt. Met een woord / sy weeten sulke Balletjens in te steken / en de plaats in seven of agt dagen weder te genesen.

Gewoonte der Bramas.

De Bramas, als sijnde uyt des Konings geboorte-land (want hy een Brama is) / hebben de gewoonte hunne beenen / of buyk / of eenig ander deel van hun ligchaam / elk na 't hem goed dunkt / swart maken ; waar toe sy de buytenste Huyd eerst hier en daar prikken / en dan met een soort van Anilje, of Swartsel bestrijken / 't welk nooyt afgaat. Dit nu word voor een groote eer onder hen gehouden / maar mag ook van niemand als van de Bramas, die van des Konings Maagschap gerekend worden / na gedaan worden.

't Hayr van den baard word uytgetrocken.

Alle deese Landaard laat geen Baarden wassen / sy trekken het hayr van hunne Aangesigten met nijptangetjens / die sy daar toe hebben / uyt. Sommige egter laten 16 of 20 haartjens op d'een of d'andere plaats van hun Aangesit blijven / en plukken voorts de andere uyt / daar toe sy hun nijpertjen altijd by sig hebben. Yemand met een baard te sien / komt hen als een vreemde saak voor. De Mannen en Vrouwen maken insgelijks hunne tanden swart ; want de Honden hebben / seggen sy / witte tanden / en daarom willen sy de hunne swart maken.

Maken hunne tanden swart.

Misselijke regts-uyt-spraak.

Als die van Pegu een regtsgeding hebben / 't welk men niet wel kan seggen / wien het moet toegewesen worden ; steldmen twee lange rietstokken in het water / daar het op sijn diepste is / waar by beyde partyen in het water nedersakken / en van de bysittende Regters hem / die langst onder water blijft / het regt toegewesen word.

Fitch reysd na Malacca,

Den 10 January 1588 reysde ik van Pegu na Malacca, voorby verscheyde Havens van Pegu ; te weten / Martaban, het Eyland van Tavy, daar seer veel Tin voor geheel Indien van daan komt / de Eylanden Tanasseri, Juncataon , en verscheyde andere. Den 8 February quam ik tot Malacca, daar de Portugeesen aan de Zeekant een Fort hebben / maar het Land effen buyten de Vesting / behoord de Maleytsche, een trots en moedig soort van Menschen ; deese gaan naakt met een kleedjen om hun middel / en een linnen doek om hun hoofd. Hier komen veel Scheepen uyt China, van Moluccos, Banda, Timor, en verscheyde andere Eylanden ; bevragt met allerley Speecerijen / Drogisterijen / Diamanten / en andere Juweelen : Maar men mag sonder verlof van den Gouverneur aldaar / na geen der gemelde Eylanden reysen / dien daar jaarlijks een groote somme gelds van trekt. De Portugeesen van deese kust Oorlogen veeltijds met den Koning van Achen, op het Eyland van Sumatra, daar jaarlijks een groote menigte Peper / en andere Specerijen na Pegu , Mecca, in de roode Zee en elders heenen / van versonden of gehaald word.

daar de Portugeesen een Fort hebben,

en veelrijds met den Koning van Achan oorlogen.

Sy halen seer veel silver uyt Japan ,

Als de Portugeesen van Mecca na China en Japan reysen / nemen sy veel witte Zijde / Goud / Muskus en Porceleyn mede / en brengen'er niet als Silver van daan. Sy gaan'er jaarlijks met een groote Spaansche Kraak na toe / en brengen'er t'elkens voor ses honderd duysend Crusaden Silver van daan. Al dit Japansche Silver nu / en nog voor twee honderd duysend Crusaden, welk sy uyt de Indien halen / word met groot voordeel besteed in China, daar sy Goud / Muskus / Zijde / Kooper / Porcelijnen / en andere kostelijke verlakte en vergulde Waren / weder van daan brengen. Als de Portugeesen tot Canton in China komen om te handelen / mogen sy'er maar sekere bepaalde dagen blijven / en moeten by het inkomen in de Stad hunne namen in een Boek aantekenen / en die / als sy des avonds uytgaan / weder uytschrappen. Sy mogen over nagt niet in de Stad blijven / maar buyten de Stad in hunne Schuyten gaan slapen.

en kopen'er in China kostelijkheden voor.

Mogen'er egter niet lang blijven.

Order daar op.

De bestemde tijd verstreken sijnde / mogen sy niet langer daar blijven / of sy worden qualijk gehandeld / en in de Gevangenis geworpen. Een Man mag maar een Vrouw / maar soo veel By-wijven hebben als hy wil. De Chineesen , Japonneesen , en die van Cochinchina schrijven van boven na beneden / met een fijn Pinceel van Honds of Katten-hayr.

Chineesche schrijfwijs.

Beschrijving van Javaanse Eylanden, Laban, Jamba.

Laban is een Javaans Eyland / daar de Diamanten van het nieuwe water van daan komen / die sy in de Rivier vinden / want de Koning laat niet toe / dat men aan de Klippen graaft. Jamba is ook een Eyland daar de Diamanten van daan komen. De Koning van dit Eyland geeft een groote brok aard / daar Goud in is / die in 't midden van de Rivier groeyd / daar hy Goud van nooden hebbende / een stuk laat af hakken / en smelten / daar dan Goud uyt komt. De brok van aarde vertoond sig maar eens in 't jaar by laag water / welk gemeenlijk is in de Maand van April. Daar is nog een ander Eyland van de Javanen, genaamd Bima, daar de Vrouwen al het werk doen / gelijk onse Mannen in Engelland, en de Mannen het Huys bewaren / en voorts gaan en staan waar het hen lust.

Seldsame Goud-mijn,

en Bima, daar Vrouwen Mannen, en de Mannen Vrouwen sijn.

Den 29 Meert keerde ik weder van Malacca na Martaran , en voorts na Pegu, daar ik voor de tweedemaal bleef tot den 17 September. Hier van daan ging ik na Cosmin, daar ik te scheep ging / en door tegenwinden veel gevaar hebbende uytgestaan / door Gods goedheyd in November tot Bengale quam ; hier bleef ik door gebrek van gelegentheyd tot den 3 February 1589, wanneer ik hier van daan voer na Cochin. Op deese wijs leeden wy groot ongemak door gebrek van vers water ; wy waren sterk van Kooplieden en Reysigers / en hadden veel stilte en ongemeen groote hitte. Den 6 Meert quamen wy egter op Ceylon, daar wy vijf dagen bleven / om water in te nemen / en ons selven van 't geen wy verder noodig hadden / te voorsien. Dit is een schoon vrugtbaar en kostlijk Eyland / maar alles is hier / wegen des Konings gedurig oorlogen vry duur / alsoo deselve niets na het Fort der Portugeesen wil laten brengen ; waar door dan meenigmaal gebeurd / dat'er de levens middelen schaars te bekomen sijn / en van Bengale derwaards gebragt werden. De naam van dees Koning is Raia, en hy is magtig ; want hy kan wel na Colombo, de Plaats daar de Portugeesen hun Fort hebben / te Veld komen met honderd duysend Man / en een meenigte van Elephanten / dog het sijn altesamen naakte Menschen ; egter weeten veele van hen met hunne Spiessen / in plaats van Musketten / wel om te gaan.

Hy komt weder tot Pegu ,

Cosmin , en Bengale.

Van daar tot Ceylon ,

daar alles duur is , en waarom.

De Koning Raia brengd 100000 Man te veld.

Hy word nader beschreven.

Als de Koning met yemand spreekt / staat hy op sijn een been / en set de andere voet tegen sijn knie / en heeft sijn Degen in de hand. Zijn kleed is een fijn gebloemd Cottoen / dat hy midden om het lijf heeft ; hy heeft lang hayr / dat met een fijn Cottoentjen om sijn hoofd opgebonden is ; het overige van sijn lijf is naakt. Hy heeft een Lijfwagt van duysend Menschen / die rondom hem staan. Als hy uyt gaat / gaan veele derselven voor hem uyt / en de overige volgen hem agter na. Sy sijn gesprooten

uyt

uyt de Stam der Chingalayes (Cingaleesen), die na hun seggen de beste soort der Malabaren sijn.

Lange ooren veel geagt.

Sy hebben seer groote ooren / sommige wel een span lang / en te grooter yemands ooren sijn / te grooter aansien heeft hy onder hen. Het hout / dat sy branden / is van Kaneel-boomen / welk een seer aangenamen reuk geeft.

Gesteentens op dit Eyland.

Op dit Eyland sijn veel Rubijnen / Saphyren / en Spinellen te vinden / en wel van de beste soort / maar de Koning wil sijne Ingeseetenen het graven niet toelaten / uyt vrees dat sijne vyanden sulks merken / hem daarom beoorlogen / en hem dieswegen te Land uytjagen souden mogen.

Kleyne Elephanten, Menschen en Huysen.

In dit geheele Land hebben sy geen Paarden; hunne Elephanten sijn soo groot niet als die van Pegu, die ongemeen hoog sijn / egter geven sy voor / dat alle andere Elephanten voor de hunne vreesen / en tegen deselve / hoe kleyn sy sijn / niet derven vegten. De Vrouwen hebben maar een kleedjen om haar midden / 't welk maar tot aan de knien reykt / en sijn voorts geheel naakt. Sy sijn (de Vrouwen soo wel als de Mannen) / hier alle swart / en niet groot. Sy hebben maar kleyne Huysjens / gemaakt van Cocos-boomen-takken / en gedekt met bladeren van dien selven Boom.

Paarle visschery ontrent Ceylon.

Den 11 Meert voeren wy van Ceylon voorby de Caap van Comori. Niet ver hier van daan tusschen Ceylon en het vaste Land van Negapatan, worden Paarlen gevischt / en wel in sulken overvloed / dat sy'er geheel Indien, Cambaja, en Bengale mede konnen voorsien; dog sy sijn soo helder niet als die van Baharim, in de Golf van Persien.

Coulam.

Van de Caap Comori voeren wy voorby Coulam, een Portugeesch Fort / waar van daan veel Peeper na Portugal versonden werd / alsoo hier meermaals een Portugeezsche Kraak in lading legd.

Cochin,

Den 22 dito quamen wy tot Cochin, daar het redelijk warm was / maar de Eetwaren waren hier schaars / alsoo hier geen Rijs nog Koorn wast / en meest van Bengale derwaards gebragt moet worden.

daar slegt water is,

Men heeft hier veel slegt water / alsoo'er de Rivier ver van daan is.

welk ongemeen dikke beenen verwekt.

Van dit slegt water komt het / dat veele van-hen sien gelijk als Melaatsche Menschen / en sulke dikke beenen hebben / als een Mensch om sijn middel / soo dat veele van hen ter nauwer nood gaan konnen. De Ingeseetene van dit Gewest sijn Malabaren, en gesprooten uyt de Naires van Calicuth, die van de andere Malabaren veel verschillen.

Beschrijving van de Menschen aldaar.

Sy hebben veel hayr op hunne hoofden / welk met een band opgebonden is / en buyten den band met een geheelen bos afhangd. De Mannen sijn hier doorgaans lang van postuur en sterk / en seer veerdig en net met Boog-schieten / welk hun beste geweer is; hoewel eenige Roers onder hen gevonden worden / dog sy weten'er niet wel mede om te gaan.

Peeper-gewas.

Hier wast veel Peeper / die by een Boom of Staak opklimt / en aan trossen / niet ongelijk onse wilde Cypres, edog wat langer / byna als een Terwenayer groeyd. De Bessen en Trossen sijn eerst groen; rijp geworden sijnde / worden afgesneden / en gedroogd.

Slegte Huysen en kleedingen.

De Huysen sijn hier kleyn / en met bladeren van Cocos-boomen gedekt. De Mannen sijn hier / gelijk gesegd is / redelijk lang / maar de Vrouwen sijn kort / en alle swart / sijnde niet anders gekleed als met een kleedjen om hun middel / welk maar over hunne billen hangd / en voorts geheel naakt.

Lange ooren.

Sy hebben vreeslijk groote Ooren / die met verscheyde Ringen / beset met Paarlen en Edel Gesteenten / behangen sijn.

Slegte vertooning van den Koning.

De Koning van Cochin blijft niet boven vijf of ses dagen op een plaats / en heeft verscheyde Huysen of Hoven / dog alle seer kleyn / gaande volgens hun order doorgaans van het eene na het ander / dog met groot gevolg.

Calicuthsche gewassen.

Al de Calicuthsche Peeper en de gemeene Kaneel groeyd in dit Landschap / maar de beste Kaneel komt van Ceylon, en word van jonge Boomen afgescheld. Hier is een overvloed van Palm-of Cocos-boomen / die hun eeten en drinken / en daar-en-boven veele andere behoeften verschaft / gelijk wy reeds te vooren gemeld hebben.

Rovers op die Kust

De Naires staan onder den Koning / of Samorin, en sy sijn Malabaren. Die Koning heeft altyd vrede met de Portugeesen, dog sijn volk tast aan / rooft en plonderd alle die sy op Zee van hen konnen bemagtigen /

magtigen / en heeft tot hun Opperhoofd eenen Cogi Alli, die meester van drie Kasteelen is. Sy varen met vier of vijf Prauwen of Booten teffens de geheele Kust langs / van Ceylon tot Goa toe; in elk van deselve sijn 50 of 60 Menschen / die de Portugeesen ten eersten aan Boord klampen. Als nu de Portugeesen hier over by den Koning klagen / segd hy / dat hy deselve niet uyt send / ondertusschen laat hy hun Zeeroveryen toe / en sy doen op die Kust veel schaade / alsoo sy jaarlijks veel Scheepen en Vaartuygen van de Portugeesen nemen. Veele deeser Zeerovers sijn Mooren. Het Gebied van den Koning begind twaalf mijlen van Cochin, en strekt sig tot digt by Goa.

Ik bleef tot Cochin, tot den 2 November toe / en alsoo geheele agt Maanden / door dien'er in al die tijd geen gelegentheyd om te vertrekken voorquam. Ik quam twee dagen te laat daar / alsoo'er toen een bequame gelegentheyd geweest was. Van Cochin reysde ik na Goa, sijnde een reys van honderd mijlen / en bleef daar drie dagen. Van Goa reysde ik na Chaul, welk'er 60 mijlen van daan legd / daar ik drie-en-twintig dagen bleef / en my van al 't geen onderwegen soude noodig hebben / besorgde; want hier van daan voer ik na Ormus, welk'er 400 mijlen van daan is. Tot Ormus bleef ik vijftig dagen / om mijn reys na Balsora voort te setten. *(Hy reysde na Goa. Chaul, en van daar na Ormus.)*

Eer ik mijn Reys-beschrijving af breek / heb ik geraden gevonden / een beknopt verslag te doen / van de Gewassen en Vrugten / die Indien en de verdere Oostersche Landen uytleveren.

(Berigt wat elke Plaats in Indien uytleverd. Peeper.) De Peeper wast in veele Gewesten van Indien, en bysonder omtrent Cochin. Op veele Plaatsen wast se van selfs in het Veld tusschen andere Struyken. Haar eygen Stam is die van Eyloof gelijk / en moet by een Boom of Staak opklimmen / of soude op de grond blijven leggen en rotten. Als se rijp is / word se ingesameld; dog dan is se nog groen / en word in de Son gelegd / en gedroogd sijnde / swart.

(Gengeber.) De Gengeber wast gelijk onse Uyens; de wortel is de Gengeber. Deese word in verscheydene Gewesten van Indien gevonden.

(Nagels.) De Nagels komen uyt de Moluckische Eylanden. De Nagel-boom is onsen Laurier-boom niet ongelijk.

(Muscaat-nooten en Foely.) De Notenmuscaat en de Foely wassen te samen / en komen van de Eylanden van Banda. Derselver Boom is gelijk die van onse Okker-noten / dog wat kleynder.

(Sandel-hout.) Het Witte Sandelhout is seer soet / en veel geagt by de Indianen, die het kleyn stooten / met wat water mengen / en daar hunne ligchamen mede bestrijken. Dit komt van het Eyland Timor.

(Campher.) Campher word hoog geschat by de Indianen, en dierder als Goud verkogt; en deese geloof ik niet / dat na het Christenrijk gebragt word. De gemaakte Campher komt uyt China; maar die in de Riedstokken groeyd is de beste / en komt van het groote Eyland Bornea.

(Aloë.) 't Aloës-hout komt van Cochin-China.

Bensoin komt uyt de Gewesten van Siam en Jangomes.

(Lange Peeper.) De Lange Peeper wast in Bengale, Pegu, en de Javaansche Eylanden.

(Muscus, hoe gemaakt.) De Muskus, of Muskeljaat, komt uyt Tartaryen, en word / na verhaal der Kooplieden / die het tot Pegu te koop brengen / dus gemaakt: In Tartaryen is een Beestjen / gelijk als een jong Ree; dit word met een strik gevangen / en sonder het te laten bloeden / dood geslagen; snijden dan alle beenen daar uyt / en kloppen het vleesch / met bloed en al / heel kleyn / daar sy dan de Huyd mede vullen / en dit word Muscus.

(Amber.) Van de Amber spreektmen verscheyden / dog meest word geloofd / dat deselve uyt de Zee komt / en aan het Strant gevonden word.

(Rubijnen.) De Rubynen, Saphyren, en Spinellen worden in Pegu gevonden.

(Diamanten.) De Diamanten vind men op verscheyden plaatsen / als in Bisnagar, Agra, Delli, en de Javaansche Eylanden.

(Paarlen.) De beste Paarlen komen van het Eyland Baharim, in de Persiaansche Zee / en de gemeender soort word by het Eyland Ceylon, en Aynan, een groot Eyland op de Zuydelijkste Kust van China, gevist.

(Spodium, e. s. v.) Spodium, en verscheyde andere soorten van Drogisterijen komen van Cambaja.

(Reys van Ormus, na Basora. Babilon. Mosul. Merdin. Orfa.) Maar om tot mijn Reys weder te keeren: Van Ormus reysde ik na Balsora (Basora), en van daar na Babilon; dog ons Schip wierd tegen de Stroom op / meest door Menschen / met een touw voortgetrokken. Van Babilon quam ik te Land tot Mosul, (niet verre van Ninive, dat t'eenemaal verwoest is) / leggende digt by de Rivier Tygris. Van Mosul quam ik tot Merdin, in het Land der Armeniers; dog thans van Menschen / die Cordiers of Curdi genoemd worden / bewoond.

(Daar Abraham soude gewoond hebben. Bir. Aleppo. Tripoli. En van daar na Londen.) Van Merdin reysde ik na Orfa, een seer fraaye Plaats / daar een Fontain / of Vyver / en in deselve veel Vis is. De Mooren hebben hier veele plegtigheden en gevoelens van Abraham, die na hun seggen aldaar gewoond heeft. Hier van daan quam ik tot Bir, en over den Euphrat. Van Bir reysde ik na Aleppo, daar ik eenige Maanden / om geselschap te hebben / blijven moest. Vervolgens quam ik tot Tripoli, daar ik een Engelsch Schip vond / waar mede ik door Gods hulp behouden en spoedig tot Londen quam op den 29 April, in 't Jaar 1591; na dat ik agt Jaren buyten mijn Vaderland geweest was.

REGISTER

Van d'aanmerklijkste Saken, in deese Reys-beschrijving verhandeld.

EYNDE.

